

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΒ' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308 | 1 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1983 | ΑΡΙΘ. 19

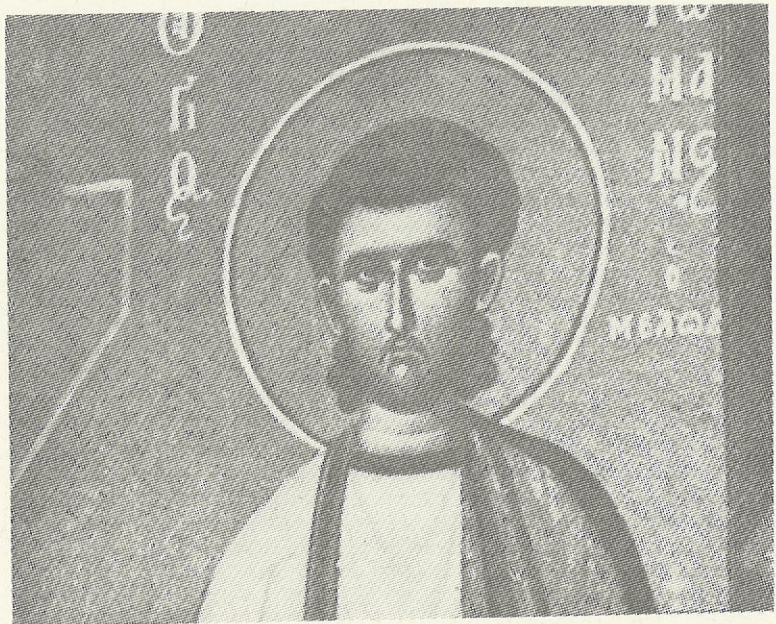
— ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ —

Ἡ ὀρθόδοξη ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ. — Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ Παν(μίου) Ἀθηνῶν, Μνήμη Μικρᾶς Ἀσίας. — Ἰωάννου Φουντούλη, Καθηγητοῦ Παν(μίου) Θεολογίας, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Γρ. Θ. Στάθη, ἀμίσθου Ἐπισκόπου Καθηγητοῦ, Ἡ ψαλτικὴ τέχνη στὴν ὀρθόδοξη λατρεία. — Βασ. Μουστάκη, Ἡ προφητεία τοῦ Ναοῦ. — Ἐπίκαιρα. — Ἀλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Λέκτορος Θεολ. Σχολῆς, Πανεπιστήμιο καὶ ζωὴ (ἀσκησιμὸς αὐτογνωσίας). — Ἐρβιν Ρίβγκελ, Ὁ κίνδυνος τῆς αὐτοκτονίας στοὺς νέους. — Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη, Ὁ κληρικὸς κατὰ τὶς ποιμαντικὲς ἐπιστολὰς τοῦ Ἀπ. Παύλου. — Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Ποιμαντικὴ ἐργασία μὲ χιλιастές. — Φρ, Τὰ νέα κατηχητικὰ βοηθήματα τῆς Ἀπ. Διακονίας. — Εὐαγγέλου Π. Λέκκου, Μιὰ ἐπαινετὴ πρωτοβουλία. Εἰδήσεις ποὺ ἐνδιαφέρουν τοὺς ἐφημερίους. Νέοι συνταξιοῦχοι τοῦ TAKE.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθῆναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀναστασάκη 3,
Ζωγράφου. Τηλ. 77.87.978.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Ρωμανὸς ὁ Μελωδὸς. Τῆ μνήμη του τιμᾶ ἡ Ἐκκλησία τὴν 1η Ὀκτωβρίου.

Ἡ Βυζαντινὴ Μουσικὴ εἶναι ἡ Ψαλτικὴ Τέχνη τῆς ὀρθόδοξης λατρείας μας, ὅπως αὐτὴ μᾶς παραδόθηκε ἀπ' τοὺς μεγάλους βυζαντινοὺς μελοποιοὺς καὶ ὅπως ἔφτιασε ὡς ἐμᾶς, ἐξελιγμένη καὶ ἐξηγημένη ἀπ' τοὺς μεταβυζαντινοὺς διδασκάλους, μουσικολογιοτάτους πρωτοψάλτες, λαμπταδαρίους, δομειτικούς, μοναχοὺς, ἱερομονάχους, λογιωτάτους κληρικούς, ἐπισκόπους καὶ πατριάρχους, μὲ μιὰν ἀδιάκοπη διαδοχὴ μέσα στὴν ἀμετάλλαχτη λειτουργικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ ἀπὸ καλλιτεχνικὴ — αἰσθητικὴ πλευρὰ καὶ ἀπὸ ὀργανικὴ — τεχνικὴ ἂν τὴν κρίνουμε, ἡ μουσικὴ αὐτὴ εἶναι δημιουργημα τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος, συνέχιση καὶ ἐξέλιξη τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς μουσικῆς καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικότερα ἐκδηλώματα τοῦ βυζαντινοῦ πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ. Ὡς τέχνη ποὺ ὀφρεῖται τῇ λατρείᾳ εἶναι καθαρὰ ἐκκλησιαστικὴ τέχνη καὶ ὁ χαρακτήρας τῆς εἶναι μωσαγωγικὸς - ἀναγωγικός. Γιὰ τὸν λόγον αὐτὸν ὁ ὅρος «Βυζαντινὴ Μουσικὴ» πρέπει νὰ συνοδεύεται καὶ ἀπ' τὸ καιηρόρημα «ἐκκλησιαστικὴ», γιὰ νὰ γίνεται ἡ ἀπαραίτητη διαστολὴ ἀπ' τὴν «κοσμικὴν» - ἐξωτερικὴ μουσικὴ.

Γρ. Θ. Σ.

ΜΝΗΜΗ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

(Προσωπικά βιώματα για τις «ἀλησμόνητες Πατρίδες»)

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Τὸν προηγούμενο μήνα (Σεπτέμβριο), με ἀφορμή τὴν ἐπέτειο τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, ὅλοι οἱ Ἕλληνες θυμήθηκαν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά τὰ ἱερὰ χῶματα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Εἰδικὰ δημοσιεύματα τοῦ Τύπου καὶ σχετικὰ προγράμματα τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως πρόβαλαν τὸν δυναμισμό καὶ τὰ πολιτισμικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἰδιαίτερα οἱ Μικρασιάτες ἀναζωπύρηναν καὶ ξαναζωντάνευσαν τὴ μνήμη τους καὶ τὰ συναισθημάτά τους γιὰ τὶς ἀλησμόνητες καὶ σκλαβωμένες πατρίδες.

Στὴν ἀναζωπύρηση αὐτὴ συνετέλεσαν ἐπίσης ἄλλη μιὰ φορά διάφορες ἐκδηλώσεις τῶν λαμπρῶν Μικρασιατικῶν Σωματείων (τῆς «Ἐνώσεως Σμυρναίων», τῆς «Ἑστίας Ν. Σμύρνης» καὶ πολλῶν ἄλλων), ποὺ διακρίνονται γιὰ τὴ δαμιλῆ καὶ πολυποίκιλη ἐθνικὴ, κοινωνικὴ, καλλιτεχνικὴ καὶ γενικὰ πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ δράσι τους. Πρόκειται πραγματικὰ γιὰ ἀκτινοβόλους φάρους, γιὰ θησαυροφυλάκια, γιὰ φυτώρια καὶ θερμοκήπια ὀραματισμῶν καὶ χρυσῶν ἐλπίδων, γιὰ ἀληθινὲς Ἑστίες, μέσα στὶς ὁποῖες οἱ Μοῦσες τῆς μρωμένης Ἰωνίας καὶ ὅλης τῆς Μικρασιατικῆς γῆς ὡς Ἑστίδες διατηροῦν ἄσβεστη τὴν ἱερὴ φλόγα, ποὺ καίει πρὸς τιμὴν τῶν Ἐκκλησιῶν τῆς Ἀποκαλύψεως καὶ τῶν ἐφεστίων ἱερῶν συμβόλων τῆς ἑλληνορθόδοξου Παραδόσεως, ἡ ὁποία τόσο γνησία καὶ αὐθεντικὴ διατηρήθηκε ὀλοζώντανη στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ σὲ ὅλες τὶς γωνιὲς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ὁ χαράσσων τὶς γραμμὲς αὐτὲς ἔχει προσωπικοὺς λόγους νὰ συγκινηθῆται ἰδιαίτερα ἀπ' τὴ θύμηση τῶν ἀλύτρωτων πατρίδων. Οἱ λόγοι αὐτοί, μολονότι προσωπικοί, ξεπερνοῦν τὰ ἀτομικὰ πλαίσια καὶ ἔχουν καθολικώτερη σημασία, ἐφ' ὅσον δίνουν κάποια ἐξήγησι, γιὰτὶ ὄχι μόνον ὅσοι γεννήθηκαν στὴ Μικρὰ Ἀσία, μὰ ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ παιδιὰ κι' ἐγγόνια τους συγκινοῦνται ἰδιαίτερα ἀπ' τὴ σκέψι γιὰ τοὺς κάμπους, τὰ βουνά, τὸν οὐρανὸ καὶ τὶς τυχοῦν θάλασσες τῆς ἰδιαίτερης μικρασιατικῆς περιοχῆς, ἀπ' τὴν ὁποία ξεριζώθηκαν. Ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ λοιπὸν νὰ καταθέσω τὴν προσωπικὴ μου αὐτὴ μαρτυ-

ρία, ἡ ὁποία τόσο μορφολογικὰ ἢ εἰδολογικὰ, ὅσον καὶ ἀπὸ ἀποψι περιεχομένου εἶναι ἀνάλογη καὶ παρεμφερὴς γιὰ ὅλους τοὺς Μικρασιάτες.

★

Ὅταν ἡ «Ἑστία Νέας Σμύρνης» ἔκαμε τὴν τιμὴ στὸν γράφοντα νὰ τὸν ἀνακηρύξῃ ἐπίτιμο μέλος τῆς καὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ σὲ εἰδικὴ τελετὴ χρυσὸ μετάλλιο μετὰ τιμητικὸ δίπλωμα σὲ περγαμηνή, με ἰδιαίτερη συγκίνησι σὲ σύντομη εὐχαριστήρια ὁμιλία μας εἶπαμε, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καὶ τὰ ἐξῆς:

«...Στὸ πρόσωπό μου τιμᾶται ἡ γενέτειρά μου, τὸ Ἀϊδίني, ἡ ξακουστὴ ἀρχαία πόλις «Τράλλεις». Στὴν πόλι αὐτὴ οἱ ἀνεξιχνίαστες βουλὲς τοῦ Θεοῦ εἶχαν ὀδηγήσει τὰ βήματα τοῦ ἀλησμόνητου πατέρα μου Δημητρίου, ὁ ὁποῖος ὡς ἔφηβος ἔφυγε ἀπ' τὸ πτωχὸ ἠπειρωτικὸ χωριὸ του γιὰ ν' ἀναζητήσῃ καλύτερες συνθήκες διαβιώσεως στὴν Μικρὰ Ἀσία. Στὸ Ἀϊδίني γεννήθηκε ἡ ὑποδειγματικὴ μητέρα μου Πέρσα ἀπὸ πατέρα, ποὺ ξεκίνησε γιὰ τὴν Μικρὰ Ἀσία ἀπ' τὸ χωριὸ του, τὸ ὁποῖο δέχεται δροσερὲς πνοὲς ἀπ' τὶς θάλασσες τῆς Κρήτης καὶ ἀπ' τὶς χιονισμένες κορυφὲς τοῦ Ψηλορείτη. Ἐκεῖ στὸ Ἀϊδίني ὁ κρητικὸς πατέρας τῆς μητέρας μου Ἀλέξανδρος Μανουσάκης καὶ οἱ τέσσαρες υἱοὶ του, οἱ ἀδελφοὶ τῆς μητέρας μου, ἐργάζονταν στὴν ἀγγλικὴ ἐταιρεία σιδηροδρόμων (Aidin Railway). Ἐκεῖ θρηνήσαμε γιὰ τὸ ὅτι ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς ἀδελφούς τῆς μητέρας μου, ὁ Γεώργιος Μανουσάκης, κρεμάσθηκε ἀπ' τοὺς Τούρκους.

» Οἱ γονεῖς μου ἀγαποῦσαν τόσο τὸ Ἀϊδίني, ὅπου εἶχαν ἔλθει σὲ γάμου κοινωνία, ὥστε, παρ' ὅλο ποὺ τὸ 1919 ἡ μανία τῶν Τούρκων παρέδωσε ὅλα τὰ ὑπάρχοντά τους στὴ φωτιά καὶ ἔφυγαν γιὰ λίγο ὡς πρόσφυγες, ἐκεῖ ξαναγύρισαν γιὰ νὰ ξαναρχίσουν ἀπ' τὸ μηδὲν καὶ γιὰ νὰ τὰ ξαναχάσουν ὅλα στὴ λαίλαπα τοῦ 1922. Κατὰ τὶς τραγικὲς ἐκεῖνες ἡμέρες κατέφυγαν στὴ Σμύρνη, ὅπου ἀναγκαστικὰ χωρίσθηκαν, γιὰ νὰ ξαναμιξοῦν στὸν Πειραιᾶ, ὅπου ὁ ὁμιλῶν ἐφθασε μετὰ τὴ μητέρα του ὡς προσφυγόπουλο νῆπιό 17 μηνῶν.

» Στὸ Ἀϊδίني λοιπὸν ἀντίκρισα τὸ φῶς τοῦ

ήλιου. Κοντά στον σιδηροδρομικό σταθμό ήταν το σπίτι μου, πού ήταν το πατρικό σπίτι της μητέρας μου. Έκει έκαμα τα πρώτά μου βήματα κι έκει έβλεπα κι άκουγα νά περνούν τα τραίνα, στα όποια εργάζονταν ό παππούς κι' οί 4 θεοί μου και στα όποια με άνέβαζαν συχνά.

» Ασφαλώς ένα νήπιο δέν μπορεί νά έχη συνειδητές άναμνήσεις άπ' τή γενέτειρά του, τήν όποια του τήν θύμιζαν μόνο οί δυσκολίες τής προσφυγιάς κι οί γεμάτες άπό όδύνη και νοσταλγία συζητήσεις και διηγήσεις τών γονέων του.

» Άλλά παρά τήν έλλειψη προσωπικών συνειδητών άναμνήσεων, θά μπορούσα κατά κάποιον τρόπο νά ίσχυρισθώ πώς ή γενέτειρά μου μου έμεινε άλησμόνητη με τήν έπιστημονική σημασία τής λέξεως «άλησμόνητη». "Όταν ή λαμπρή «Ένωση Σμυρναίων» με τίμησε σέ πρωτοχρονιάτικη εκδήλωσή της και μου έκαμε τήν τιμή νά με καλέση νά κόψω τήν πίττα της στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία», συγκινημένος είπα μεταξύ άλλων στους καλεσμένους, ότι, όταν τύχη νά βρεθώ κοντά σέ σιδηροδρομικές γραμμές ιδίως σ' έξοχικούς καταπράσινους και λουλουδιασμένους κάμπους και βλέπω κι άκούω νά περνούν τραίνα με άτμομηχανές, πού βγάζουν ρομαντικές τολύπες άσπρου καπνού, αισθάνομαι ρίγη άγαλλιάσεως. Μέσα μου άναπνέουν λανθάνουσες και ύπνώττους άναμνήσεις άπ' τή νηπιακή ήλικία. Έχω τότε τήν έντύπωση, πώς παραμερίζει για μιá στιγμή ένα χρυσοφάντο παραπέτασμα κι' άντικρύζω ένα φωτεινόν κόσμο γεμάτο άπ' τή χαρά τής πρωτόγνωρης ζωής. Μένω με τήν έντύπωση, πώς δέχομαι εκείνη τή στιγμή ένα φιλικό χαιρετισμό άπό μακρυνόν, αλλά γνωστόν και φιλικόν τόπο, στην ιδιαίτερη γλώσσα του, και ή καρδιά μου σκιρτά άπό χαρά κι' εύγνωμοσύνη. Για τήν ίερή αυτή συγκίνηση, πού κάνει νά κρούονται μέσα μου νοσταλγικά μυστικές χορδές, δέν βρίσκω άλλην εξήγηση άπ' τó ότι τó Άϊδίني με τόν σιδηρόδρομό του είναι ολοζώντανο στο βάθος του άσυνειδήτου και ύποσυνειδήτου μου. Η Ψυχολογία του βάθους, καθώς έχει πιά καθαρθή άπ' τις άπάρδεκτες φρουδικές άκρότητες, μάς όμιλεί για μύρια άόρατα και άσυνείδητα νήματα, πού μάς συνδέουν με τις συγκινητικές έμπειρίες τής νηπιακής μας ήλικίας. Άληθινά, όπως έλεγεν ό Bergson, εκτός άπ' τις συνειδητές άναμνήσεις, ύπάρχουν άναρίθμητες άλλες στο βάθος κάτω άπ' τó επίπεδο, πού φωτίζει ή συνειδησίς μας. Μέσα μας άντηχούν άναρίθμητες φωνές άπ' τó παρελθόν, έστω κι' άν δέν τις άκούμε. Η περασμένη

μας ζωή βρίσκεται εκεί διατηρημένη ως τις ελάχιστες λεπτομέρειες.

» Άν εκτός άπ' τά δεδομένα τής Ψυχολογίας του βάθους λάβωμε ύπ' όψη και όσα για τόν κληρονομικό γενότυπο διδάσκει ή Βιολογία, εξηγείται γιατί άκόμη και τά παιδιά ή και τά έγγόνια τών προσφύγων, πού γεννήθηκαν στην Ελλάδα, μπορούν με έπιστημονική άκρίβεια νά μιλούν για άλησμόνητες πατρίδες.

» Άν άπ' τήν βιολογική άποψη περι γενότυπου συγκινούμαι άπ' τήν ήπειρωτική ή κρητική καταγωγή τών γονέων μου, άπ' τήν άποψη τής Ψυχολογίας του βάθους συγκινούμαι τόσο άπ' τόν άγαπημένο μου Πειραιά, όπου μεγάλωσα, όσο κι' άπ' τήν μυστική γοητεία τής γενέτειράς μου, του Άϊδινίου, τών Τράλλεων. Όταν ως φοιτητής τόλμησα νά στείλω σέ κάποιο περιοδικό ένα πρωτόλειο διήγημά μου, χρησιμοποίησα ως ψευδώνυμο τó όνομα «Τραλλιανός», άκριβώς για νά εκφράσω τόν έσωτερικό μυστικό μου σύνδεσμο πρós τις Τράλλεις, πρós τó ώραίο Άϊδίني.

★

Σ' αυτά, πού είπαμε στην «Έστία τής Νέας Σμύρνης» θά μπορούσαμε νά προσθέσωμε, πώς ή προσωπική μου συγκίνηση για τήν άνάμνησι τής Μικρής Άσίας έπιτείνεται κι άπ' τήν θεολογική μου ιδιότητα. Κάθε θεολόγος και κάθε μέλος τής Έκκλησίας συγκινούνται με τήν σκέψη, ότι οί άλλτρωτες πατρίδες ύπήρξαν άκροπόλεις του Χριστιανισμού και τής έλληνορθοδόξου παραδόσεως. Τόν Σεπτέμβριο 1982, έξ άφορμής τής συμπληρώσεως εξήντα χρόνων άπ' τήν Μικρασιατική Καταστροφή, είχαμε σημειώσει τά εξής με τά όποια και κατακλείομε τó παρόν δημοσίευμα:

«Η ζωντανή παράδοσις του κηρύγματος του Άπ. Παύλου, πού άπλώθηκε άπ' τήν Πισιδία ως τήν Λυκαονία, άπ' τόν Πόντο ως τήν Έφεσο, άπ' τήν Καπαδοκία ως τή Βιθυνία· οί οικουμενικές και τοπικές σύνοδοι, πού έγιναν πάνω στη μικρασιατική γή· ή πνευματική κληρονομία τών 3 Έραρχών, τών όποιων ή έορτή ήταν για τους ύποδούλους Μικρασιάτες, όπως για όλους τους ύποδούλους Έλληνες, άληθινή έθνική έορτή· τά έργα τών άλλων Μικρασιατών Πατέρων, όπως του Γρηγορίου Νύσσης, του Άμφιλοχίου Ίκονίου, του Γρηγορίου του Θαυματουργού· ή ζωντανή σύνδεσις με τó κέντρο τής Όρθοδοξίας, τó Οικουμενικό Πατριαρχείο· ή άκτινοβόλος μοναστική παράδοσις του Όλύμπου τής Βιθυνίας και άλλων μοναστικών κέντρων· ή πνευματική

(Συνέχεια εις τήν σελίδα 242)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

(Συνέχεια ἀπὸ τῆ σελ. 219 τοῦ προηγούμενου τεύχους)

Νὰ ἰσχυρισθοῦμε πὼς ἡ τάσις αὐτὴ γιὰ ἐπιτομὴ τῆς θείας λειτουργίας καὶ περιορισμὸ τῆς χρονικῆς τῆς διάρκειας ἔχει τὶς ρίζες τῆς πολλῆ μακρύτερα, σ' αὐτὴ τὴν παλαιὰ πράξι τῆς Ἐκκλησίας; Ἄς φέρομε δυὸ παραδείγματα, ἓνα ἀπὸ κάποιο ἀρχαῖο κείμενο καὶ ἓνα ἀπὸ τὴ λειτουργικὴ πράξι.

Στὸν ἅγιο Πρόκλο πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως († 446) ἀποδίδεται μιὰ πραγματεία, ποὺ ἐπιγράφεται «Λόγος περὶ παραδόσεως τῆς θείας λειτουργίας». Δὲν ἔχει ἰδιαιτέρα σημασία τὸ γεγονός ὅτι σήμερα ἔχει ἀποδειχθῆ πὼς τὸ κείμενο αὐτὸ εἶναι μεταγενέστερο. Στὴν ἀρχὴ μιλά γιὰ τὴν ἀρχαία λειτουργικὴ παράδοσι, ποὺ ἀποκρυσταλλώθηκε στὶς δυὸ ἀρχαῖες λειτουργίες τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου καὶ τοῦ Κλήμεντος, δηλαδὴ αὐτὴ ποὺ περιέχεται στὶς «Ἀποστολικὰς Διαταγὰς». Στὴ συνέχεια κάνει λόγο γιὰ τὴν προέλευσι τῶν δυὸ βυζαντινῶν λειτουργιῶν, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Παραθέτομε τὸ σχετικὸ ἀπόσπασμα: «Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος μετὰ ταῦτα τὸ ράθυμον καὶ κατωφερὲς τῶν ἀνθρώπων θεωρῶν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ τῆς λειτουργίας μῆκος ὀκνοῦντων, ταύτην οὐ περιττὴν καὶ μακρὰν εἶναι νομίζων, ἀλλὰ τὸ τῶν συνευχομένων τε καὶ ἀκροωμένων ράθυμον διὰ τὸ πολὺ τοῦ χρόνου παρανόημα ἐκκόπτων, ἐπιτομώτερον παρέδωκε λέγεσθαι... Ἄλλ' οἱ μετέπειτα, τὸ στεγρὸν καὶ θερμὸν τῆς πίστεως ἀποβαλόντες, ἐν ταῖς τοῦ κόσμου πράξεσι καὶ φροντίσι καταγενόμενοι, τὸ μῆκος... τῆς λειτουργίας ὀκνοῦντες, μόλις ἐφοίτων εἰς τὴν θείαν ἀκρόασιν τῶν δεσποτικῶν ρημάτων διὰ καὶ ὁ θεὸς Βασίλειος θεραπευτικῆ τινι μεθόδῳ χρώμενος, ἐπιτομώτερον ταύτην ἀπαγγέλλει. Μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν ὁ ἡμέτερος πατήρ, ὁ τὴν γλώτταν χρυσοῦς Ἰωάννης, τῆς τῶν προβάτων σωτηρίας οἶα ποιμὴν προθύμως κηδόμενος, εἰς τε τὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ραθυμίαν ἐφορῶν, πρὸρριζον πᾶσαν σατανικὴν πρόφασιν ἠβουλήθη ἀποστᾶσθαι διὰ καὶ τὰ πολλὰ ἐπέτεμε καὶ συντομώτερον τελείσθε διατάξατο, ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν οἱ ἄνθρωποι ἐλευθερίαν τινὰ καὶ σχολὴν τὰ μάλιστα φιλοῦντες, τοῖς τοῦ ἀντιπάλλου λογισμοῖς ἐξασπατόμενοι, τῆς τοιαύτης ἀποστολικῆς καὶ θεϊκῆς παραδόσεως ἀφιστῶνται, ὡς πολλοὶ πολλὰκις πολλαχόσε τοῦτο διαπραττόμενοι καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἐφωράθησαν».

Τὰ ἱστορικὰ αὐτὰ στοιχεῖα δὲν εἶναι ἀκριβῆ. Οἱ τρεῖς λειτουργίες, τοῦ Ἰακώβου, Μ. Βασιλείου καὶ Χρυσοστόμου, εἶναι ἀνεξάρτητες ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη —παρὰ τὰ παράλληλα καὶ τὶς ὁμοιότητες ποὺ ἔχουν— καὶ δὲν προήλ-

θε ἡ λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἀπὸ ἐπιτομῆ τῆς λειτουργίας τοῦ Ἰακώβου, οὔτε ἡ λειτουργία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου εἶναι ἐπιτομὴ τῆς λειτουργίας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου. Ὅτι ὅμως ἡ «ραθυμία» τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ ἡ ἀνάγκη συγκαταβάσεως σ' αὐτὴ ἦταν ὁ λόγος ποὺ σχεδὸν πλήρως ἐπεκράτησε ἡ σύντομη λειτουργία τοῦ Χρυσοστόμου, αὐτὸ εἶναι ἐκτὸς ἀμφιβολίας.

Ἐνα πάλι χαρακτηριστικὸ παράδειγμα ἀπὸ τὴ λειτουργικὴν πράξι εἶναι ἡ μετὰθεσις τῆς προσκομιδῆς (προθέσεως). Ἀπὸ τὸ χερουβικό, ποὺ εἶναι ἡ ἀρχικὴ καὶ φυσικὴ τῆς θέσις, μετετέθη στὰ ἀντίφωνα καὶ ἀπὸ τὰ ἀντίφωνα πρὶν ἀπὸ τὴν ἑναρξί τῆς θείας λειτουργίας, στὸν ὄρθρο στὶς ἐνορίες καὶ στὴν τριθέκη στὰ μοναστήρια. Καὶ αὐτὸ ἔγινε γιὰ νὰ κερδηθῆ χρόνος καὶ νὰ ἀποφευχθῆ ἡ καθυστέρησις ποὺ ἦταν ἀναπότρεπτη ἂν ἡ προσκομιδὴ γινόταν στὸ χερουβικό ἢ στὰ ἀντίφωνα.

Ἀπὸ ὅσα γράψαμε φαίνεται καθαρὰ πὼς τὸ αἴτημα γιὰ συντόμευσι τῆς θείας λειτουργίας ἀπὸ συγκατάβασι πρὸς τὴν κατ' ἐξοχὴν σήμερα ράθυμη καὶ βιαστικὴ ἐποχὴ μας, δὲν θὰ μπορούσε κατ' ἀρχὴν νὰ ἀποκλεισθῆ ὡς ἀπαράδεκτο καὶ ἀσύμφωνο «ἐκ προσομίου» πρὸς τὴν ἔννοια τῆς παραδόσεως καὶ πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ μυστηρίου. Ὅτι δὲν πρέπει οἱ πιστοὶ νὰ καταπονοῦνται καὶ —δίκαια ἢ ἄδικα— νὰ ἀγανακτοῦν ἐξ αἰτίας μιᾶς ὑπερβολικῆς ἐκτενοῦς ἀκολουθίας, νομίζω πὼς δὲν χωρεῖ συζήτησις ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνεται. Αὐτὸ ἐμποδίζει καὶ τὴ δυνατότητα πραγματικῆς συμμετοχῆς τῶν πιστῶν, μέσα στοὺς ὁποίους ὑπάρχουν καὶ γέροντες καὶ ἀσθενεῖς καὶ παιδιὰ, καὶ δὲν βοηθᾷ στὸ νὰ διατηροῦν τὴν πνευματικὴν τους διαύγεια καὶ τὴν προσοχὴ ποὺ ἀπαιτεῖ ἡ ἱερότητα τῶν στιγμῶν τῆς θείας λατρίας.

Γιὰ νὰ ἀρθῆ κάθε τυχὸν παρεξήγησις, ἄς σημειώσουμε καὶ τὸ αὐτονόητο. Οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς δὲν ἀφοροῦν στὰ μοναστήρια. Ἐκεῖ οἱ συνθήκες εἶναι τελείως διαφορετικὲς, γι' αὐτὸ καὶ ἡ θεία λατρεία ὄχι μόνο μορφεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ ἔχη μεγαλυτέρα χρονικὴ διάρκεια. Ἡ ἐνοριακὴ ὅμως κοινότητα εἶναι κάτι ἄλλο. Δὲν ἔχει στὸ σύνολό της «τὸ θερμὸν καὶ στεγρὸν τῆς πίστεως» οὔτε τῶν χριστιανῶν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας οὔτε τῶν μοναχῶν. Τὰ μέλη τῆς καταγίνονται «ταῖς τοῦ βίου πράξεσι καὶ φροντίσι». Κι αὐτὸ τὸ κατανοεῖ ἡ Ἐκκλησία καὶ χρησιμοποιεῖ καταλλήλους «θεραπευτικὰς» μεθόδους, δηλαδὴ τὴ συντηρησι τῶν ἀκολουθιῶν, γιὰ νὰ μιλήσουμε μὲ τὰ λόγια τοῦ κειμένου ποὺ ἀπαδίδεται στὸν Πρόκλο.

(Συνεχίζεται)

Η ΨΑΛΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΛΑΤΡΕΙΑ

Τοῦ κ. ΓΡ. Θ. ΣΤΑΘΗ
ἀμίσθου Ἐπικούρου Καθηγητοῦ

(Ταύτης γὰρ τὸ ὑπερβάλλον ὑπερέχει πᾶσαν ἔννοιαν)

Ἔνα ἀπὸ τὰ θαυμασιώτερα τροπάρια τῆς βυζαντινῆς ὑμνολογίας, ποὺ κατέχει μιὰ ἰδιαίτερη θέση στὴν Ψαλτικὴ Τέχνη τῆς ὀρθόδοξης λατρείας, γιὰ τοὺς λόγους ποὺ θὰ σημειωθοῦν ἐδῶ παρακάτω, εἶναι τὸ δοξαστικὸ ἰδιόμελο τῶν ἑσπερίων τοῦ μεγάλου Ἐσπερινοῦ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου, τὸ Θεαρχίω νεύματι, ποὺ ψέλνεται ὀκτᾶηχο καὶ δίχροο.

γιατὶ θέλω νὰ πιστεῦω πὼς οἱ ὀρθόδοξοι λάτρεις αἰσθάνονται καὶ καταλαβαίνουν καὶ χαίρονται τὴν ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπ' ὅ,τι θέλουμε νὰ τοὺς ἀποδίδουμε. Θὰ ἤθελα μονάχα νὰ σχολιάσω τὴ λέξη (νεολαία) ποὺ ἄκουσα σ' ἐπίκαιρα κηρύγματα νὰ τῆς προσδίδουν τὴν ἔννοια τῆς νεαρῆς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων, τῆς νεότητος. Δὲν πρόκειται γι' αὐτό, ἀλλὰ ἡ ὑμνολογικὴ λέξη (νεολαία) ἀναφέρεται στὸ νεοφώτιστο πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεξάρτητα βέβαια ἀπ' τὴν ἡλικία.

ἦχος α' Θεαρχίω νεύματι, πάντοθεν οἱ θεοφόροι ἀπόστολοι
ὑπὸ νεφῶν μεταρσίως αἰρόμενοι,

» πλ. α' καταλαβόντες τὸ πανάχραντον
καὶ ζωαρχικὸν σου σκῆνος,
ἐξόχως ἠσπάζοντο.

» β' Αἱ δὲ ὑπέροτατοι τῶν οὐρανῶν δυνάμεις
σὺν τῷ οἰκίῳ δεσπότη παραγενόμεναι,

» πλ. β' τὸ θεοδόχον καὶ ἀκραιφνέστατον σῶμα προπέμπουσι,
τῷ δεῖ κερατοῦμεναι
ὑπερκοσμίως δὲ προώχοντο
καὶ ἀοράτως ἐβόων ταῖς ἀνωτέραις ταξιαρχίαις.
Ἴδου ἡ πανάνασσα θεόπαις παραγένουε.

» γ' Ἄρατε πύλας
καὶ ταύτην ὑπερκοσμίως ὑποδέξασθε
τὴν τοῦ ἀεννάου φωτὸς μητέρα

» βαρὺς διὰ ταύτης γὰρ ἡ παγγενῆς τῶν βροτῶν σωτηρία
ἢ ἀτενίζου οὐκ ἰσχύομεν,
καὶ ταύτη ἄξιον γέρας ἀπονέμειν ἀδύνατον.

» δ' Ταύτης γὰρ τὸ ὑπερβάλλον
ὑπερέχει πᾶσαν ἔννοιαν.

» πλ. δ' Διό, ἄχραντε θεοτόκε,
αἰετὸν ζωηφόρον βασιλεῖ καὶ τόκω ζῶσα,
πρέσβευε διηρεκῶς περιφρουροῦμαι καὶ σῶσαι
ἀπὸ πάσης προσβολῆς ἐναντίας τὴν νεολαίαν σου
τὴν γὰρ σὴν προστασίαν κεκτῆμεθα

» α' εἰς τοὺς αἰῶνας ἀγλαοφανῶς μακαρίζοντες.

Νὰ ἐπιχειρήσω μιὰ ἀπόδοσή του στὴ γλῶσσα μας, δὲν τὸ τολμῶ· καὶ γιὰ τὸ θὰ φανῶ πολὺ ἀνάξιος διερμηνέας ποὺ θὰ μειώσω ὅπωςδήποτε τὸ πρωτόκοπο κάλλος τῆς ποιητικῆς καὶ ἐκφραστικῆς σύλληψης, καὶ

Ἀπὸ ψαλτικὴ ἀποψη, τώρα, τὸ τροπάριο αὐτὸ εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ τρία ἀναφερόμενα στὴν ἀσματικὴ πράξη ὀκτᾶηχα ἰδιόμελα· τὸ μοναδικό, ὡστόσο, ποὺ ψέλνεται ἔτσι καὶ στὶς μέρες μας. Τὰ ἄλλα δυὸ ὀκτᾶηχα ἰδιόμελα, ποὺ δὲν κατέχουν θέση δοξαστικοῦ, εἶναι, τὸ, «Σήμερον ἡ ἀνοσιοργότροπος μήτηρ», τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς μνήμης τῆς ἀποτομῆς τῆς τιμίας κάρας τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου (29 Αὐγούστου), καὶ τὸ «Τρισάριστε ἀντιλήπτορ», τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ ἀγίου Δημητρίου (26 Ὀκτωβρίου), ποὺ δὲν πέρασε κἂν στὶς ἐκδόσεις τῶν Μηναίων. Μιὰ παρατήρηση ἀκόμα· τὸ «Σήμερον ἡ ἀνοσιοργότροπος μήτηρ» μόνον σὲ λίγες ἐκδόσεις εἶναι καταχωρημένο χωρισμένο σὲ κατ' ἦχο πόδες, στὰ δὲ μουσικὰ βιβλία εἶναι μελισμένο μονόηχο, σὲ ἦχο α'. Ἡ χειρόγραφη παράδοση τῶν Στιχηραρίων τοῦ ΙΖ' αἰῶνα, δηλαδὴ τοῦ Χρυσάφη τοῦ νέου καὶ τοῦ Γερμανοῦ Νέων Πατρῶν, ποὺ ἀντιγράφηκαν σὲ πληθῶρα τὸν ΙΗ' αἰῶνα καὶ ἐξηγήθησαν ἀπ' τὸν Χουρμούζιο καὶ τὸν Γρηγόριο στὴ νέα ἀναλυτικὴ σημειογραφία (μετὰ τὸ 1814) καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ τροπάρια, ἐκτὸς ἀπ' τὸ «Θεαρχίω νεύματι», τὰ θέλει δίχροα καὶ ὀκτᾶηχα.

Τὸ «Θεαρχίω νεύματι», ἐκτὸς ἀπ' τὸ ὅτι ὅλοι οἱ μελουργοὶ τὸ μέλισαν ὀκτᾶηχο, κατέχει καὶ τὴν ἐξῆς πρωτοποριακὴ θέση· εἶναι τὸ πρῶτο τροπάριο ποὺ μελίστηκε σὲ νέο στιχηραρικὸ μέλος, πολὺ σύντομο σὲ σχέση μὲ τὸ παλαιὸ πλατὺ στιχηραρικὸ μέλος, ἀπ' τὸν πρωτοψάλτη Ἰωάννη Τραπεζούντιο, γύρω στὰ 1756. Τὸ ἔτος αὐτὸ ὑπάρχει συγκεκριμένη πατριαρχικὴ προτροπὴ στὸν πρωτοψάλτη αὐτὸν νὰ συνθέσει κατὰ συντομότερο ἱρόπο. Αὐτὸ τὸ τροπάριο, σὲ σύνθεση τοῦ Ἰωάννου πρωτοψάλτη ἀνθολογήθηκε ἀρκετὰ στὰ χειρόγραφα καὶ πρωτοδημοσιεῦθηκε στὰ 1820 στὸ Δοξαστάριον τοῦ Πέτρου Πελοποννησίου, μαζί μὲ τὴ σύνθεση τοῦ Πέτρου, ποὺ σὰν πιὸ σαφῆς, προτιμᾶται νὰ ψέλνεται μέχρι τὶς μέρες μας.

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥΜ*

Τοῦ κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Μὲ αὐτὴ τὴν εἰκόνα, λήγει ἡ περιγραφή πού κάνει ὁ φρουρός. Ἡ δεξιμένη, πού τὰ νερά της διαρρέουν, παριστάνει τὸ ἄδειασμα τῆς ἀσσυριακῆς πρωτεύουσας ἀπὸ τοὺς κατοίκους της. Μπορεῖ ὅμως —προσθέτουν μερικοὶ— ὁ συγγραφέας νὰ θυμᾶται τὸ τέλος τῆς Βαβυλώνας, ὅταν ὁ Σενναχερίβ τὴν κατέστρεψε (689 π.Χ.), στρέφοντας κατεπάνω της τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ καὶ κατακλύζοντάς τη. Αὐτὸν τὸ θρόλο ἀναφέρει ἓνα ψευδεπιγραφο πατερικὸ κείμενο: «Ἡ περιέχουσα αὐτὴν (τὴ Νινευὴ) λίμνη κατέκλυσεν αὐτὴν ἐν σεισμῷ».

Ἀκόμη καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς φύσης, πού συνέτειναν στὴν πρὶν εὐημερία τῆς Νινευὴ, ὅπως τὰ γύρω της ἀρδευτικά ὕδατα, τώρα στράφηκαν ἐναντίον της. Οἱ πορθητές, ἀλλάζοντας τὴ ροή τους, τὰ κατέστησαν φονικά. Ἀπὸ πηγές ζωῆς, τὰ ἔκαναν θάνατο.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχει τὸ πράγμα, ἄνθρωποι καὶ φύση, ὑπακούοντας ἀκούσια, συμβαίνει κάποτε καὶ μάλιστα ὄχι σπάνια, νὰ εἶναι τιμωρητικά μέσα γιὰ τοὺς φταίχτες.

Ὅ,τι κατέχεις σ' αὐτὸν τὸν κόσμον, θαρρώντας το παντοτινὰ καὶ ἀμετάθετα δικό σου —τὸ τονίσαμε ἤδη ἄλλοῦ— δὲν εἶναι δικό σου. Πάλι ὁ ἱερός Χρυσόστομος σὲ εἰδοποιεῖ: Ὅπως δὲν μπορεῖς νὰ συγκρατήσεις τὴ σικιά, ἔτσι καὶ τὰ βιοτικά πράγματα. Ἄλλα ἀπ' αὐτὰ χάνονται μὲ τὸ μισμὸ σου ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ. Καὶ ἄλλα, πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατο, ὀρμητικότερα ἀπὸ κάθε χεῖμαρρο, ρέουν καὶ πάνε. Καὶ ὁ Μέγας Βασίλειος προσθέτει, μὲ γενικότερη χροιά: Νὰ μὴν ὑψηλοφρονεῖς, ἀλλὰ νὰ φοβάσαι. Γιατὶ ἡ Κρίση ἔρχεται πίσω ἀπὸ τὴ Χάρη. Ἀνάλογα μὲ τὰ δωρήματα πού ἔλαβες καὶ μὲ τὸν τρόπο πού τὰ χρησιμοποίησες, θὰ δικασθεῖς.

«10 Διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον καὶ οὐκ ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς· βεβάρουνται ὑπὲρ πάντα τὰ σκευὴ τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτῆς».

Μὲ τὴ λεηλασία τῆς ζάπλουτης πόλης, τελειωμὸ δὲν εἶχαν οἱ μυθικοὶ της θησαυροί. Φαίνονται ἄσωστοι. Τὸ μικρὸ ἄπειρο τῶν ὑλικῶν ἀπολαβῶν, πού συνάξουν οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς. Σ' αὐτὸ ἔπλεαν οἱ ξένοι πού μπῆκαν στὴν κραταιὴ πόλη τῆς Μεσοποταμίας. Τὴν ἴδια ἐντύπωση πού εἶχαν οἱ Ἀσσύριοι, ἀποκόμιζαν καὶ οἱ Ζηλευτοὶ ἀπὸ τὴν οἰκουμένον κυριευτῆς της. Ἐπαίρναν, ἐπαίρναν καὶ δὲν ἐξαντλοῦσαν ἐκεῖνο τὸ πελώριο ἀπόθεμα χρυσαφιῶ καὶ ἄλλων ἀκριβῶν ὑλικῶν. Κοσμῆματα, ὑφάσματα, ἐπιπλα, σκευὴ ἔ-

μοιαζαν νὰ μὴν ἔχουν ὄρια στὸ πλῆθος τους. Ἀρκοῦσαν στὴν ἐπιθυμία ἀκόρεστης καρδιάς.

Ἄλλὰ γι' αὐτὰ τὰ ἀγαθὰ πλασθήκαμε; Αὐτὰ νὰ λαχταροῦμε καὶ αὐτὰ νὰ μᾶς χορταίνουν; Πόσο ἔξω πέφτει ὅποιος ἔτσι κρίνει!

Ὅχι. Ἄλλα εἶναι ἐκεῖνα πού ἀξίζουν τὴν ἀναζήτησή μας. Καὶ κάθε κόπο, κάθε θυσία γιὰ νὰ τὰ κάνουμε δικὰ μας.

«Μὴ διακενῆς κεκραῖζεται ὄνος ἄγριος, ἀλλ' ἡ τὰ οἶτα ζητῶν; (Ἰώβ στ' 5). Ὅπως κάθε ζῶο φωνάζει γιὰ τὴν τροφή πού στερεῖται, ἔτσι καὶ ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ ὑψώνει τὰ κεκραγάρια τῆς ἰκεσίας κατὰ τὶς θλίψεις της, ἐπικαλοῦμενη τὴν ἄνωθεν βοήθεια. Πῶς νὰ ζήσουν τὰ ἔμφυχα χτίσματα δίχως ἔδρασμα πού τὰ στηρίζει καὶ ἐξασφαλίζει τὴν ἀνάπτυξή τους; Καὶ πῶς νὰ ζήσει ὁ ἄνθρωπος, λιμοχτονώντας τὴν πνευματικὴ εἰρήνη καὶ χαρὰ; Μεγάλη τότε εἶναι ἡ κραυγὴ πού ξεπηδᾷ ἀπὸ τὰ μύχια του.

Αὐτὲς ὅμως ἀκριβῶς εἶναι οἱ προσευχὲς πού βρίσκουν ἐκεῖ ψηλὰ ἰδιαίτερη κατανόηση καὶ εὐνοια. Δὲν ἀγγίζουσιν τοὺς οὐρανοὺς τὰ τυπικὰ λόγια τῆς συνηθισμένης εὐσέβειας. Γιατὶ δὲν ἀναβλύζουν ἀπὸ ὑπαρξιακά βιώματα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς βρίσκεται ὀπισθόδηποτε σιμὰ σ' ἐκείνους πού νιώθουν τὴν ἀπουσία του, τὸν αἰσθάνονται ἀπομακρυσμένο καὶ τοῦ ἀπλώνουν μὲ πόθο τὰ χέρια.

Εἶναι κάτι ὅμως πού δὲν συμβαίνει μόνο περιστασιακά. Ἡ ἀληθινὰ ἀναγεννημένη ὑπαρξή, ὅσο καὶ ἂν τὸν κατέχει, δὲν παύει νὰ τὸν πεινᾷ καὶ νὰ τὸν διψᾷ ἀέναα. Ἡ θεία αὐτὴ ὄρεξι εἶναι δείγμα ὑγείας πνευματικῆς. Εἶναι μιὰ ἐφηβικὴ βουλιμία, πού σημαίνει ψυχικὸ σφρίγος. Ἀνταποκρίνεται στὸ ὑψιστὸ ἀγαθό.

Ἡ ὄρεξι τῶν Ἁγίων. «Ἀγαλλιώνται ἐπὶ τὰ λόγια (τοῦ Κυρίου) ὡς ὁ εὗρισκαν σκύλα πολλὰ» (Ψαλμ. ριγ' 162). Εἶναι οἱ ἀντίποδες ἐκείνων πού μὲ τόση ἀπληστία λεηλάτησαν τὴ Νινευή. Εἶναι πολεμιστὲς μπροστὰ σὲ πάμπολλα λάφυρα, κάποιος ἄλλης ὅμως τάξης, μὴ χάνοντας καιρὸ νὰ τὰ συνάξουν. Γι' αὐτούς, ὁ Ἰησοῦς λέει: «Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην» (Ματθ. ε' 6), δηλαδὴ τὴ γνήσια ὀρησκευτικὴ ἰσχύ, πού δὲν ἔχει πέρατα. Αὐτὴ μόνη χορταίνει τὸν ἔσω ἄνθρωπο. Καὶ — περίεργο! — πάντα εἶναι πρὸ ἐπιθυμητῆ, πάντα ἔχει ἄλλη ἀπόλαυση, νὰ χαρίσει στὴν πείνα καὶ τὴ δίψα μας.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 229 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 17-18 τεύχους.

(Συνεχίζεται)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

“Αγιοι του Ὀκτωβρίου.

ΣΤΟ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ Ἐκκλησίας μας, ὅλοι οἱ μήνες εἶναι κατάφοροι ἀπὸ θησαυροὺς λυτρωτικῶς. Ἐνοοῦμε τοὺς Ἁγίους ποὺ μνημονεύονται καὶ γεραίρονται σὲ ὁρισμένες μέρες ὁ καθένας. Μὲ τὸν ἀληθινὰ εὐαγγελικὸ βίον τους, ἐμπνέουν τὶς ψυχὰς σὲ μίμηση τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, τοῦ Θεοῦ προτύπου ὅλων μας. Τὶς στηρίζουν στὴν πίστη. Τοὺς διαηγάζουν τὸ φρόνημα.

Καὶ ὁ Ὀκτώβριος εἶναι πλούσιος σὲ τέτοια ὀνόματα, ποὺ ἀντανακλοῦν γιὰ μᾶς τὸ σωτήριο φῶς τοῦ Χριστοῦ. Παραδείγματα, ἀπὸ τὰ πρὸ εὐγλωττα: Τὴν 1η τοῦ μηνός, ὁ Ρωμανὸς ὁ Μελωδός, ψυχὴ αισθαντικὴ, ποὺ ἔζησε μέσα στὴν ὁσιότητα καὶ μὲ τὴ λύρα τῆς θεοάπενσε λαμπρὰ τὴ λειτουργικὴ Ποίηση. Τὴν 3η, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, πρῶτος ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν, στὸν ὁποῖον ἡ Παράδοση, ἀκριβῶς γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ σοφία του, ἀποδίδει μιὰ σειρά ἑξακοστών θεολογικῶν συγγραφῶν. Τὴν 6η, ὁ Ἀπόστολος Θωμᾶς. Τὴν 7η, οἱ αἰγλήεντες ἀρχαῖοι Μάρτυρες Σέοριος καὶ Βάκχος, μὲ τὸ ἐντυπωσιακὸ συναξάρι του. Τὴν 11η, ὁ Φίλιππος, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ Διακόνους τοῦ ἑωθινοῦ χριστιανισμοῦ. Αὐτοῦς, μόνο ἀπὸ τὸ ἀδεκαπενθήμερο, ποὺ ἤδη διανύουμε.

Συνεργασία μὲ τὸ σχολεῖο.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ, σὴ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, τὸ πολυτιμότερο τμήμα τοῦ Πληρώματός της. Ὁ Κύριος εἶπε: «Ἐὰν μὴ στραφῆτι καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». Ἀνέτρεψε ἔτσι μὴν ἰδέα ποὺ ἐπικρατεῖ στοὺς ὄρμους. Ὅτι ἡ τρυφερὴ ἡλικία εἶναι μιὰ ἀτέλεια, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἐμεῖς οἱ μεγάλοι ἔχουμε χρέος νὰ φροντίζουμε γιὰ τὴν ἀρτίωσή της. Περισσότερα — αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου — ἔχουμε νὰ πάρομε ἀπὸ τὰ παιδιά ἀπ’ ὅ,τι νὰ τοὺς δώσουμε. Μᾶς εἶναι πρότυπα μιμήσεως στὴν ἀθωότητα τῆς καρδιάς, στὴν εὐλικρίνεια καὶ σὲ ἄλλα πολλά, ποὺ συνθέτουν τὴν εἰκόνα τοῦ γνήσιου χριστιανικοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἀπερχομένη γενεὰ μπορεῖ νὰ ἀμελεῖ τὴν καινούργια. Γιατὶ ἡ τελευταία, αὐτὴ ἡ χρυσὴ ἐλπίδα τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἐκτεθειμένη σὲ πληθὺ κινδύνων. Στὴν ἐποχὴ μας ἰδίως, κατὰ τὴν ὁποία οἱ πνευματικὲς καὶ ἠθικὲς ἀξίες σημειώνουν τρομερὴ καθίζηση, διαμφισβητούμενες σκληρὰ.

Τώρα ποὺ ἡ νέα σχολικὴ περίοδος ἄρχισε, ὁ παππῆς καὶ ὁ μαθητὴς καλοῦνται νὰ κάνουν ἔργο τὸ

καθῆκον τοὺς ἀπέναντι τῆς μαθητιώσης νεολαίας. Ὅχι χωριστὰ ὁ καθένας, ἀλλὰ σὲ ἀρμονικὴ συνεργασία. Εἰδικὰ οἱ ἐφημέριοι, πρέπει νὰ δίνουν ἕνα ἀκοίμητο («παρὸν») στὴ ζωὴ τοῦ σχολείου. Νὰ τελοῦν ὑποδειγματικὲς γιὰ τὰ παιδιά Θεῖες Λειτουργίες. Νὰ τοὺς κηρύττουν, περιστάσιακά, τὸ βιβλικὸ λόγο. Νὰ τὰ ἐλκύουν στὸ Μυστήριον τῆς Μετανοίας (Ἐξομολόγηση). Καὶ ἄλλα τέτοια, ὅσα τοὺς ἐμπνέει ἡ ιδιότητά τους ὡς πνευματικῶν πατέρων.

Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

ΟΤΑΝ Ο ΘΕΙΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ἐπισκέφθηκε τὴν Ἀθήνα καὶ κήρυξε στοὺς κατοίκους τῆς τὸ Χριστὸ ἀπὸ τὸ βήμα τῆς Πνύκας, παρὰ τὸ ὅτι ὁ λόγος του, ὅπως βλέπουμε στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων ποὺ μᾶς τὸν διέσωσαν, ἦταν ἀριστολογηματικὸς σὲ ἔκφραση καὶ ἐπιχειρήματα, δὲν σημείωσε αἰσθητὴ ἐπιτυχία. Κύρια αἰτία, τὸ γεγονός ὅτι τὸ ἀκροατήριον τὸ ἀποτελοῦσαν σκεπτικιστὲς διανοούμενοι.

Ὡστόσο, ὑπῆρξαν καὶ ἐδῶ λάφυρα τῆς Θείας Χάρως, ψυχὰς ποὺ πιάσθηκαν στὴ σαγήνη της. Μιὰ ἀπ’ αὐτὲς, ὁ Ἅγιος Διονύσιος. Ἀνῆκε στὴν («ἐλίτ»), τὴ διαλεκτὴ τάξη τῶν καλλιεργημένων πνευματικῶν Ἀθηναίων. Καρδιά ὅμως καθαρὴ καὶ εὐθεία, δὲν πρόβαλε ἀντίσταση στὴ θεῖα πειθῶ. Ἔγινε μέλος τῆς νεοσύστατης τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀναδείχθηκε, γιὰ τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ γνώση ποὺ τὸν στόλιζαν, σὲ ἐπίσκοπό της. Δίκαια λοιπὸν ἔγινε πολιοῦχος τοῦ Ἄστεος. Ποὺ τὸν τιμᾶ καὶ τὸν γεραίρει, μαζί μὲ ὅλη τὴν ὑπόλοιπὴ Ἑλλάδα, κάθε χρόνο στὶς 3 Ὀκτωβρίου.

Βενιαμὴν ὁ Πέροσης.

ΑΥΤΟΝ ΤΟΝ ἈΤΡΟΜΗΤΟ ΚΗΡΥΚΑ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ Μάρτυρα ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία μας στὶς 13 τοῦ μηνός. Ἀθλήσε στὴν Περσία κατὰ τὸ ἀ’ ἡμισυ τοῦ ε’ αἰῶνα, ὅταν βασίλευε ἐκεῖ ὁ Βαχράμ ὁ Ε’ (420-438). Ὑπέστη σκληροὺς διαγμῶν ἐπειδὴ κήρυττε τὴν ἀληθινὴ θρησκεία καὶ τέλος ἀξιώθηκε νὰ ἐπιστέψει τὸ βίον του μὲ ἕνδοξο μαρτύριον (424). Ἀνῆκε στὶς τάξεις τῶν κληρικῶν, ὄντας ἀπλὸς διάκονος.

Τὴ μνήμη του διακονεῖ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τοῦ Θεοδωρήτου (Ε’ 38), ἀπ’ ὅπου ἀπορρέει καὶ τὸ συναξάρι του. Ἀνεκδοτὲς Ἀκολουθίες του ὑπάρχουν δύο: Μιὰ ποὺ ποιητὴς της εἶναι ὁ Βυζαντινὸς Ἰωσήφ ὁ Ὑμνογράφος καὶ μιὰ ἔργο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτη. Ὁραϊότατα τὸ ἀφιέρωμα στὴ μνήμη του δίστιχο: «Βενιαμὴν πρόβαλον ὦν ἀλλ’ οὐ λόκος | ἄρραξι λύκοις θύεται, ἀλλ’ οὐ θύει».

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΑΙ ΖΩΗ

"Άσκηση αὐτογνωσίας

ΤΟΥ Κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
Λέκτορας Θεολογικής Σχολῆς Ἀθηνῶν

Ἄρχες ποιμαντικῆς ἐκπαιδεύσεως

Κύριο χαρακτηριστικό τῆς σύγχρονης ποιμαντικῆς θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως ἀποτελεῖ ἡ ἄμεση σύνδεση τῆς πανεπιστημιακῆς διδασκαλίας στήν αἴθουσα μέ τήν ἔρευνα καί τίς ἐφαρμογές τῆς πού πραγματοποιοῦνται στόν ἐκκλησιαστικό καί τόν γενικότερο κοινωνικό χώρο. Ἄν ἡ πράξη συνιστᾷ προϋπόθεση τῆς θεωρίας, τῆς θέας, δηλαδή, τοῦ προσώπου τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μέ τήν πατερική ἔκφραση «πράξις γάρ θεωρίας ἐπίβασις», συνιστᾷ συνάμα καί φάση γιά τή συγκρότηση τῆς ἐπιστημονικῆς ποιμαντικῆς θεωρίας.

Ὅποιαδήποτε γνώση πρέπει νά περνάει μέσα ἀπό τή δοκιμασία τῆς προσωπικῆς ἐμπειρίας καί τῆς ἀσκήσεως στά διάφορα ἐπίπεδα τῆς διαπομπάνσεως. Αὐτό ἔχει ιδιαίτερη σημασία σέ σχέση μέ τή γνώση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Δέν πρέπει μάλιστα νά λησμονοῦμε, ὅτι ὁ ἑαυτός τοῦ παραμένει γιά τόν ποιμένα τό κύριο ἐργαλεῖο καί ὄργανο δουλειᾶς, κι αὐτόν πρέπει νά γνωρίζει ὅσο γίνεται τελειότερα γιά καλύτερη ἀπόδοση στήν ἐργασία του. Ἡ αὐτογνωσία αὐτή ἀπαιτεῖ ἕνα δάσκαλο δόκιμο καί ἐμπειρο, πού θά κηρύξει τόν μαθητευόμενο καί θά τοῦ συμπαρασταθεῖ στόν δρόμο του, θά ἐπιστατήσῃ καί θά ἐποπτεύσῃ τήν πορεία του.

Μέ τό τρίπτυχο πού μόλις ἀναφέραμε καί πού περιλαμβάνει τήν ἐμπειρία, τήν αὐτογνωσία καί τήν καθοδήγηση, θέσαμε τούς ἀναγκαίους ὅρους μιᾶς ὀρθῆς ποιμαντικῆς θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως. Οἱ ὅροι αὐτοί ὀριοθετοῦν τά πλαίσια μέσα στά ὅποια πρέπει νά κινηθεῖ ἡ πανεπιστημιακή θεολογική διδακτική διαδικασία ὥστε νά ἀνταποκριθεῖ στίς ἐκπαιδευτικές ἐπιταγές τῆς μνηκράϊωνος ὀρθοδόξου παραδόσεως. Ἡ τελευταία βλέπει τήν πρόοδο στή γνώση σέ συνάφεια μέ τήν πρακτική τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἄλλωθς τό πράγμα καταστάει ἐπικίνδυνο σύμφωνα μέ τόν 16' λόγο τῆς Ἀμιᾶς Συγκλητικῆς:

«Ἐπικίνδυνον, τόν μὴ διὰ πρακτικοῦ βίου ἀναχθέντα, διδάσκειν». (Εἶναι ἐπικίνδυνο νά διδάσκει ὅποιος δέν προσδεύσῃ μέ τήν πράξη τῆς ἀρετῆς. Τό Γεροντικόν, σ. 121).

Συνειδητοποίηση καί ἐμβάθυνση

Ἔτσι, στο μέγεθος πού νῦν εἶναι δυνατό, στήν Θεολογική Σχολή Ἀθηνῶν καί στά πλαίσια τῆς εὐθύνης

τοῦ γνωστικοῦ χώρου τῆς διαπομπάνσεως ἐπιχειρεῖται νά γίνον συνειδητές στοὺς φοιτητές, κληρικούς καί λαϊκούς, οἱ τρεῖς αὐτές πτυχές καί διαστάσεις τῆς ὀρθοδόξου θεολογικῆς ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς τό σκοπὸ αὐτό, τοὺς παρέχεται κάθε δυνατὴ βοήθεια μέ τρόπο πού νά μπόρῃσιν νά ἐμβαθύνουσιν στίς ἀρχές τῆς ἐμπειρίας, τῆς αὐτογνωσίας καί τῆς καθοδηγήσεως.

Αὐτό γίνεται μέ πολλοὺς καί ποικίλους τρόπους, ὅπως γιά παράδειγμα,

α) μέ τήν ἀνάπτυξη τῶν θεμάτων αὐτῶν ἐκ μέρους τῶν διδασκόντων ἢ

β) μέ πρακτικὲς ἀσκήσεις μέσα στήν αἴθουσα, τοῦ τύπου «Γνώρισε τόν ἑαυτό σου καί γνώρισέ τον στοὺς ἄλλους» ἢ

γ) μέ τήν συγγραφή φροντιστηριακῶν ἐργασιῶν ἐκ μέρους τῶν φοιτητῶν καί συζήτηση μετὰ τήν παρουσίασή τους. Ἀκόμα

δ) μέ τήν πρόσκληση ἀνθρώπων τῆς ἐμπειρικῆς (ἐφηρμοσμένης) ἢ «μαχομένης» Ποιμαντικῆς.

Συνιστάται ἐπίσης

ε) ἡ μελέτη κειμένων, στά ὅποια ἔχουν ἀποτυπωθεῖ ἐμπειρίες πνευματικῆς ζωῆς. Τέτοια κείμενα εἶναι π.χ. ἡ Φιλοκαλία, τὸ Γεροντικόν, τὰ Ἀσκητικά Ἔργα τοῦ Ἀββᾶ Δωροθέου, ἡ Ψυχοφελεστάτη Βίβλος τῶν Βαρσανουφίου καί Ἰωάννου, οἱ Ἀσκητικοὶ Λόγοι τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, ὁ Εὐεργετινός, τὸ Συμβουλευτικόν Ἐγχειρίδιον τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καί ἄλλα πολλά. Τονίζονται ἀκόμα

στ) ἡ ἀνάγκη, οἱ φοιτητές νά ἔχουν ἕνα πνευματικὸ σύμβουλο καί γέροντα. Διοργανώνονται

ζ) ἐπισκέψεις σέ λειμῶνες ὅπου ἀνοθεῖ καί καρποφορεῖ ιδιαίτερα ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωή. Τέτοιους χώρους συγκροτοῦν οἱ Ἱ. Μονῆς καί τὰ Ἡσυχαστήρια. Στόν περίβολό τους συναντοῦν ὄλοι, διδάσκοντες καί διδασκόμενοι, τήν δρόσο τοῦ Πνεύματος, τή στοργικὴ θαλπωρὴ τῆς πνευματικῆς πατρότητος καί μητρότητος καί τὸ σφρίγος τῆς ἀσκήσεως. Ἐπανευρίσκου τήν ἐπιθυμητὴ ἐνότητα λατρείας, διακονίας καί διδασκαλίας διὰ τοῦ παραδείγματος. Γι' αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο, ὅταν οἱ περιστάσεις τὸ ἐπιτρέπουν, ἐπιδιώκονται τέτοιου τύπου εὐκαιρίες καὶ ἐπιτηδεύονται ἢ

ανάγνωση σχετικών έργων των φοιτητών να γίνεται στο ανάλογο «εκπαιδευτικό» περιβάλλον.

Μιά εκπαιδευτική επίσκεψη

Με πολλή χαρά και ένθουσιασμό, μιὰ ομάδα τριάντα περίπου τριτοετών και τεταρτοετών φοιτητών και φοιτητριών, κληρικών και λαϊκών, τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ τῶν δύο Τμημάτων, Θεολογίας καὶ Ποιμαντικῆς, ποὺ παρακολουθοῦν τὰ μαθήματα Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καὶ Ἐξομολογητικῆς, συνοδευμένη ἀπὸ τὸν καθηγητὴ Ἰωάννη Κορνιάρη καὶ τὸν λέκτορα Ἀλέξανδρο Σταυρόπουλο, ἐπισκέφθηκε τὴ γυναικεία Ἱ. Μονὴ Βηθελέμ στὸ Κορωπί, τὴν Τρίτη στίς 25 Ἀπριλίου τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Ἡ ἐκκίνηση ἦταν πρωινή, καὶ ἔγινε ἀπὸ τὰ προύλαια τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ σύνταμη σχετικὰ διαδρομὴ εἶχε ὑπόκρουση ἀπὸ θυζαντινὲς μελωδίες. Ἀφήνοντας τὸν κεντρικὸ δρόμο πρὸς Σούνιο μπήκαμε στὸν χωματόδρομο ποὺ ὁδηγεῖ στὸ Μοναστήρι. Μᾶς ὑποδέχτηκε ἡ Γερόντισσα Μαγδαληνὴ μὲ τὴ συνοδεία τῆς. Προσκυνησαμε στὴν ἐκκλησία. Στὴ συνέχεια μᾶς κέρασαν λουκούμι, καφέ καὶ δροσερὸ νερὸ στὴν αἴθουσα ποὺ θὰ ἦταν στὴ διάθεσή μας γιὰ τὴν παρουσίαση τῆς φροντιστηριακῆς ἐργασίας καὶ τὶς συζητήσεις. Ἀκολούθησε ἡ ἀνάγνωση τῆς ἐργασίας τοῦ τριτοετοῦς φοιτητοῦ τοῦ θεολογικοῦ τμήματος Θανάση Ζαχαράκη μὲ τίτλο: «Αὐτογνωσία καὶ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ». Ἀπὸ τὴν ἐργασία αὐτὴ δίνουμε δειγματοληπτικὰ μερικὰ ἀποσπάσματα τηρώντας τὸ διάγραμμα τῆς εἰσηγήσεως.

Αὐτογνωσία καὶ πνευματικὴ ζωὴ

Τὸ φρονιστήριο αὐτὸ ἀποτέλεσε πραγματικὰ ἓνα «φρονιστήριο ψυχῶν». Δουλεῖα πολὺ προσηγμένη βοήθησε ὅλους νὰ συνειδητοποιήσουν τὸ τί «ἄδυστος ἀκατάληπτος εἶναι ἀληθῶς ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου» καὶ πόσο «βαθεὰ λίαν τὰ τῆς ψυχῆς ταμεία...», ὅπως ὑποστηρίζει αὐτὸ ὁ ἅγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος (ΒΕΠΕΣ 42, 222· 41, 325). Βοήθησε ἀκόμα νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν προτεραιότητα τῆς λειτουργίας τῆς αὐτογνωσίας ποὺ εἶναι μιὰ πολὺ δύσκολη ἐργασία. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιβεβαιώσε: ὑπενήμισε ἐκεῖνο ποὺ λέγει ὁ ὁσιος Νεῖλος ὁ ἄσκητῆς: «Γνωθὶ σαυτὸν πρὸ πάντων, οὐδὲν γὰρ δυσχερέστερον τοῦ ἑαυτὸν γινῶναι, οὐδὲν ἐπιπυνώτερον, οὐδὲν ἐργωδέστερον» (PG 97, 536 C).

Ἡ τέλεια γνῶση τοῦ ἑαυτοῦ, δὲν εἶναι ἀσφαλῶς δουλειὰ ἀρχαρίων.

«Τὸ γὰρ ἑαυτὸν ἐπιγινῶναι, τέλος τῆς τῶν ἀρετῶν ἐργασίας» τονίζει ὁ ὁσιος Νικήτας ὁ Σιθηάτος (Φιλοκαλία Γ', σ. 306).

Ἡ αὐτογνωσία δὲν συντελεῖ, ὅμως, μόνον στὴ γνῶση καὶ τὴν ἐπίγνωση τοῦ ἑαυτοῦ μας. Μᾶς ἀνοίγει, μὲ τὸν δικὸν τῆς τρόπο, στὴ γνῶση τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τοῦ κόσμου, καὶ τοῦ Θεοῦ. Γίνεται, δηλαδή, ἐτερογνωσία, κοσμογνωσία καὶ θεογνωσία. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ πεποίθηση τῶν ἁγίων Πατέρων πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ἴδου δύο σχετικὲς μαρτυρίες. Ἡ πρώτη εἶναι τοῦ ὁσίου Γεωργίου Σιρρού:

«Τῷ γινῶντι ἑαυτὸν, ἡ γνῶσις τῶν πάντων δίδεται

αὐτῷ. Τὸ γὰρ γινώσκειν ἑαυτὸν, πλήρωμα τῆς γνῶσεως τῶν ἀπάντων ἐστί» (Τὰ εὐρεθέντα ἀσκητικά, σ. 58).

Ἡ δευτέρη προέρχεται πάλι ἀπὸ τὸν κάλαμο τοῦ ὁσίου Νεῖλου τοῦ ἄσκητοῦ:

«Ὅταν δὲ σαυτὸν γνῶς, τότε δυνήσῃ καὶ Θεὸν ἐπιγινῶναι καὶ τῷ λογισμῷ ἐπελθεῖν τὰ κτίσματα, ὡς προσήκει» (PG 79,536 C).

Τὰ διαφορετικὰ ἕμως αὐτὰ εἶδη τῆς γνῶσεως, τοῦ ἑαυτοῦ μας, τῶν ἄλλων, τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι ἄμοιρα δυσκολιών. **Ψυχολογικοί μηχανισμοὶ** ὅπως ἐκεῖνοι τῆς προβολῆς, τῆς ἐνδοβολῆς, τῆς ταυτίσεως καὶ ἄλλοι, μπορεῖ νὰ στέκονται ἐμπόδια στὴν ἄσκηση τῆς αὐτογνωσίας. Γιὰ νὰ ξεπεραστοῦν αὐτὰ καὶ ἄλλα ἴσως ἐμπόδια ἀπαιτεῖται αὐτοέλεγχος καὶ αὐτοκριτικὴ ὑπόληψη διακριτικὴ χειραγωγία καὶ καθαρότητα σφου γέροντα καὶ πνευματικοῦ. Ὑπακούοντας στὴν καθοδήγηση τοῦ διακριτικοῦ γέροντα ὁ ἀνθρώπος, τελικὰ βρίσκει τὴν ἐλευθερία του καὶ τὴν ἀνάπαυσή του κατὰ παράδοξο τρόπο. Τὴν παράδοξη αὐτὴ διαδικασία περιγράφει ὁ Ἀββάς Δωρόθεος σὲ ἓνα καταπληκτικὸ ρητὸ ἀπὸ τὰ Ἀσκητικά Ἔργα του:

«Ὅποιος δὲν ἔχει δικό του θέλημα, κάνει πάντοτε τὸ δικό του. Γιὰτὶ ἐφόσον δὲν ἔχει δικό του, ὅτι καὶ ἂν γίνεαι τὸν ἀναπαύει. Καὶ ἔτσι εἶναι σὰν νὰ κάνει πάντα τὸ δικό του. Ἐπειδὴ δὲν θέλει νὰ γίνονται τὰ πράγματα ὅπως αὐτὸς θέλει, ἀλλὰ τὰ ἀποδέχεται ὅπως γίνονται. («Ὁ μὴ ἔχων ἴδιον θέλημα, πάντοτε τὸ ἴδιον ποιεῖ· ἐξότου γὰρ ἴδιον οὐκ ἔχει, εἴτι δ' ἂν καὶ γένηται, ἀναπαύει αὐτόν, καὶ εὐρίσκειται πάντοτε τὸ ἴδιον ποιῶν. Οὐ γὰρ θέλει τὰ πράγματα γίνεσθαι ὡς θέλει, ἀλλὰ θέλει ὡς γίνεται.» παρ. 202, ρητὸ 12, Ἐκδ. «Ἐτοιμασία» 1981, σ. 438-439.

Ὅπωςδὴποτε τὰ πράγματα αὐτὰ δὲν γίνονται ἀδιάκριτα, ἀστόχαστα καὶ τυχαῖα. Ἡ ὑπακοή εἶναι ἀρετὴ ποὺ δὲν λειτουργεῖ αὐτοδύναμα. Ἐντάσσεται σ' ἓνα πρόγραμμα καὶ σχέδιο ζωῆς ποὺ τὸ χαρακτηρίζει ἡ διακριση, γι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγο καὶ ὀρίζεται ἡ ὑπακοὴ ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος ὡς «ἀπόθεσις διακρίσεως ἐν πλούτῳ διακρίσεως».

Ἐπειδὴ, ὅμως, γνωρίζουμε ὅτι ἡ αὐτογνωσία καὶ

Ἡ Ἱ. Μονὴ Βηθελέμ στὸ Κορωπί.

ή πορεία μέσα σ' αυτήν δέν είναι αντικείμενο πρὸς ἐπίδειξη καὶ πρὸς ἔκθεση, φοβούμεθα ὅτι πρέπει νὰ διακόψω τὴν παράθεση ἄλλων, ἀκόμα καὶ χαρακτηριστικῶν ἀποσπασμάτων πού τυχόν τὴν προβάλλουν καὶ τὴν ἀναδεικνύουν. Ὁ λόγος τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου μᾶς καθιστᾷ προσεκτικούς:

«Οἱ οὖν λόγους πνευματικούς λαλοῦντες ἄνευ τῆς γεύσεως... τὰ πράγματα οὐχ ὡς λαλοῦσιν οὕτως εἶσιν ἅπαντα».

Ἀμοιβαῖες ἐντυπώσεις

Στοὺς δρόμους τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἡ σιωπὴ ἢ ἡ πούλα λείπει εἶναι προτιμότερη. Καὶ τέτοια ἦταν ἡ ἀκρόαση πού ἔκανε ἡ σεβαστὴ ἡγουμένη μὲ μέλη τῆς συνοδείας τῆς τὴν ὥρα τῆς ἀναγνώσεως τοῦ φροντιστηρίου καὶ τῆς συζητήσεως. Ὅπως εἶπαν οἱ μοναχές, «ὠφελήθηκα πολὺ» ἀπὸ τὴν διαπραγματεύση τοῦ θέματος καὶ μᾶς εὐχαρίστησαν γιὰ τὴν παρουσία μας στὴν ἀδελφότητά τους. Μᾶς προσκάλεσαν μάλιστα νὰ ἐπανέλθουμε.

Ἐμεῖς, ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε εἶναι ὁ θαυμάσιος ἐντυπωσιασμός ὅλων μας ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ ἁγίου ἡγουμένου Θεολογία πού καλλιεργοῦν ἐκεῖ, ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ ἀγιογραφικὴ τέχνη πού θεραπεύουν καὶ ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο διακογὸν τὶς ἀνάγκες τῶν φιλοξενουμένων τους. Ὁ χρόνος εἰδοποιήσεώς τους γιὰ τὴν ἀφιξή μας ἦταν σχεδὸν μηδέν, κι ὅμως, σὲ μέρες μεγάλης προετοιμασίας τους γιὰ τὸ Πάσχα, τὴν Τρίτη τῆς θαγιοδομαδίας «ἡτοιμάσαν ἐνώπιον ἡμῶν τράπεζαν» πλούσια καὶ εὐφρόσυνη. Μᾶς δέχτηκαν συμπροσευχαμένους στὴν Παράκληση καὶ τὸν Ἐσπερινό, κοινωνοὺς στὴν ζηλευτὴ κοινότητά τους.

Φεύγοντας, τὶς εὐχαρίστησαμε γιὰ τὴν εὐκαιρία πού μᾶς ἔδωσαν, ὑψηλὰ θέματα πού μᾶς ἀπασχολοῦσαν νὰ τὰ διώσουμε σὲ ἔδαφος κατάλληλα νοτισμένο ἀπὸ τὶς ροές

τῶν θαυμάσιων ἀγωνιζομένων ἀδελφῶν. Ὁ Κύριος ἄς εὐλογεῖ τέτοιες προσπάθειες καὶ ἄς αὐξάνει τὴν καρποφορίαν τους, πού σὲ μεγάλο μέρος ἐπιτελοῦνται μὲ τὴν ἐνίσχυση καὶ τὴν ὑψηλὴ ἐπιστάσια τοῦ συναγωνιζομένου ἐπισκόπου τῆς περιοχῆς, τοῦ σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθονίκου.

Ἡ ἐπίσκεψη αὐτὴ, μᾶς ἐδραίωσε τὴν πεποίθησή γιὰ τὴν ἀνάγκη ἐπαφῆς μὲ χόρους ὅπου ἀνθεῖ ἡ ὀρθόδοξη πνευματικὴ ζωὴ, ἐφόσον ἕνα ἀπὸ τὰ κύρια μελήματα τῆς Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας εἶναι ἡ συστηματικὴ ἐνασχόληση καὶ παρακολούθηση τῆς ἀναπτύξεως τῆς πνευματικῆς ζωῆς ποιμένων καὶ ποιμανομένων καὶ ἡ προετοιμασία τῶν ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας γιὰ ὑπεύθυνο ποιμαντικὸ ἔργο. Εἶναι ἀνάγκη ἐπιτακτικὴ ἡ οὐσιαστικὴ ἐπαγασύνοδση τῆς πανεπιστημιακῆς ποιμαντικῆς ἐκπαίδευσέως μὲ τὰ ἀνώτατα διδασκαλεῖα καὶ φροντιστήρια τῶν ψυχῶν ἡμῶν...*

Ἐλπίζουμε ὅτι σύντομα θὰ δημοσιευθεῖ ἡ ὠραία αὐτὴ φοιτητικὴ ἐργασία —σὲ κυριακὸν περιοδικὸν καθὼς μαθαίνουμε—, γιὰ νὰ λάβουν πληρέστερη εἰκόνα τῶν κειμένων μὲ τὶς παραπομπές τους καὶ τῆς διδασκαλίας, ὅλοι ἐκεῖνοι πού ὁ ζήλος τους ὑποδαυλίστηκε μὲ τὰ ὄλγα ψήγματα πού ἀναφέρθηκαν στὸ σημερινό μας σημεῖωμα.

* Περισσότερα γι' αὐτὸ τὸ θέμα βλ. στὰ Πρακτικὰ τοῦ Α' Συμποσίου Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καὶ Ἐξομολογητικῆς: Σχέσεις Ψυχολογίας καὶ Πνευματικῆς Ζωῆς, πού ὁργάνωσε ἡ Ἐδρα Ποιμαντικῆς Ψυχολογίας καὶ Ἐξομολογητικῆς τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Τὸ συμπόσιο ἐγίνετο στὶς 17 - 18 Ἀπριλίου 1980 στὴν Ἱ. Μονὴ Παλαιῆτου στὴ Σάλα Ὁρωποῦ Ἀττικῆς μὲ εἰσηγητὲς πανεπιστημιακοὺς καὶ ἐξωπανεπιστημιακοὺς εἰδικούς. Τὰ πρακτικὰ ἐκδόθηκαν μὲ ἐπιμέλεια τῶν Ἰω. Κορναράκη καὶ Ἀλ. Σταυροπούλου ἀπὸ τὶς Ἐκδ. Ἀφῶν Κυριακίδου, Θεσσαλονίκη 1982, 134 σ.

ΜΝΗΜΗ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 235)

ζύμη τῶν «Κρυπτοχριστιανῶν», πού ἀνανέωναν τὴν παράδοση τῶν κατακομβῶν ἢ θυσία καὶ τὸ αἶμα ἀναριθμῆτων κληρικῶν, πού — ὅπως οἱ Σμύρνης Χρυσόστομος, Κυθωνίων Γρηγόριος, Μοσχονησίων Ἀμβρόσιος, Ἰκονίου Προκόπιος καὶ Ζήλων Εὐθύμιος—, προσέφεραν τὴ ζωὴ τους σπονδὴ στὴν ὀρθόδοξη πίστι καὶ ἑλληνικὴ πατρίδα — ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἦταν οἱ μυστικὲς κρήνες, πού μετέδιδαν τὸ «ὔδωρ τὸ ζῶν» στοὺς Ἕλληνας τῆς Μ. Ἀσίας.

»Στοὺς αἰῶνες τῆς σκλαβιάς ἢ δράση τοῦ Μικρασιατικοῦ Κλήρου ἀπέδειξε, πὼς ἡ ὀρθόδοξος βιοθεωρία δέν ὀδηγεῖ σὲ φυγόκοσμο νοσηρὸ μυστικισμό, μὰ στὸν διαποτισμὸ ὀλόκληρης τῆς κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ζωῆς. Ἡ Ἐκκλησία ὡς φιλόστοργη Μητέρα καὶ «ὡς ἡ ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς» ἀνέπτυξε ἐθναρχικὸ ρόλο, ἀνέλαβε τὴν κη-

δεμονία τῶν Ἑλλήνων, ἀποσόβησε τὴν ἀφομοίωσιν πρὸς τοὺς κατακτητῆς, ἐμπόδισε τοὺς ὀμαδικοὺς ἐξισλαμισμούς, ἀναχαίτισε τὴν ἐπικίνδυνη δράσιν τῶν δυτικῶν «μισσιοναρίων», ἀπέτρεψε τὸ νὰ ἐκλατινισθῇ καὶ φραγκένη ὁ λαός, ἀξιοποίησε τὴν ἰωνικὴ σοφία καὶ κλασικὴ παράδοσιν, ἱδρυσε ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἀνέδειξε πλῆθος ἐπιφανῶν διδασκάλων, ἀνήγειρε βιβλιοθῆκες καὶ πνευματικὰ κέντρα, ὀργάνωσε τὴν παροχὴν συσσιτίων καὶ ὑποτροφῶν, ἱδρυσε τυπογραφεῖα, ἀνέπτυξε τὴν κοινοτικὴν ὀργάνωσιν, ἐδλόγησε λαϊκὰ πανηγύρια, διαπότισε τὸν ζωντανὸ λαϊκὸ πολιτισμὸ, πρόβαλλε συνεχῶς τοὺς τρόπους τῆς περισυλλογῆς, τῆς διατηρήσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ παιδείας, τῆς ἀναζωπυρήσεως τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως καὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς πνευματικῆς ταυτότητος, τῆς ἰδεολογικῆς φυσιογνωμίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μ. Ἀσίας» (περ. «Ἐφημέριος», ἀρ. φ. 17-18, 1-15 Σεπτ. 1982).

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ(*)

Ποιμοντικές δυνατότητες για την καταπολέμησή του

Του Έρβιν Ρίνγκελ

γ) Περιστολή των διανοητικών σχέσεων.

Ο έπιρρηπής στην αυτοκτονία είναι ένας θαύτατα απομονωμένος, μοναχικός άνθρωπος. Τη μόνωση την ζει κανείς όχι μόνο όταν δεν έχει πια κανένα (όπως στην περίπτωση πολλών ηλικιωμένων)· μπορεί να είναι το ίδιο τέλεια απομονωμένος όταν οι πολλές σχέσεις, τις οποίες φαινομενικά έχει ολόγυρά του, στην πραγματικότητα δεν έχουν καμιά αξία. Κριτήρια για την ύπαρξη πραγματικού συνδέσμου είναι: η προθυμία να ενδιαφερθείς για τον άλλο, να συμμετάσχεις στην τύχη του, να έχεις χρόνο να του διαθέσεις, να μιλήσεις μαζί του, να τον βοηθήσεις στην πράξη. Όλα τα άλλα δεν είναι παρά μια άπλη συνύπαρξη, χωρίς το αποφασιστικό αίσθημα να αισθάνεσαι υπεύθυνος για τον άλλο.

δ) Η περιστολή του κόσμου των αξιών.

Η βίωση των αξιών έχει διαταραχθεί στον άνθρωπο που παρουσιάζει προδιάθεση για αυτοκτονία. Βιούμε την ύπαρξή μας στο μέτρο που δάξουμε μέσα σ' αυτήν αξίες, στο μέτρο που έχουμε σχέσεις προς τις αξίες αυτές, και που δαίνουμε προς την πραγμάτωση αυτών των αξιών. Στο προστάδιο της αυτοχειρίας εμφανίζεται μια «ύποπνοια των αξιών». Θα λέγαμε: το σημαντικό χάνει: σιγά-σιγά την βαρύτητά του, όλο και περισσότεροι τομείς ζωής απομακρύνονται από τον δικό μας χώρο, παύουν να είναι: έφικτοί, «ένδιαφέροντες», στο τέλος όλα γίνονται «θαρετά». Συχνά δεν απομένει με τον καιρό παρά ένας, μοναδικός χώρος· κι όταν γυρεμισθεί κι αυτός, τότε βρίσκεται κανείς στο κενό! Το αίσθημα της προσωπικής αξίας είναι για κάθε άνθρωπο απαραίτητος όρος ζωής. "Αν κανείς αισθανθεί τον εαυτό του, ή και άλλους, χωρίς αξία, τότε χάνει και την θετική σχέση προς την ζωή. Έλλειψη αισθήματος προσωπικής αξίας και έλλιπής πραγμάτωση αξιών αλληλοπροσδιορίζονται συχνά και αλληλοτονώνονται: για να δώσουν τον τύπο ενός τραγικού, δαιμονικού κύκλου. Τυπικό παράδειγμα είναι: η φράση μιας νέας: «Κι αν είμαι 18 χρονών ή κι αν ήμουν ογδόντα, θα είχε την ίδια αξία για μένα, δηλαδή τίποτα!». Είναι πολύ επικίνδυνο επίσης να φαντάζεσαι

αξίες, που είναι ξένες προς τις αξίες της ολότητας (της κοινωνίας)· επειδή με τον τρόπο αυτό φθάνει κανείς αυτόματα στη μόνωση, στην θέση εκείνη του «απόμερου», αυτού που βρίσκεται: «άπ' έξω», σε μια κατάσταση που τόσο πολύ προδιαθέτει προς την αυτοκτονία.

2. ΙΔΕΕΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Στο προστάδιο της αυτοχειρίας ο άνθρωπος είναι μια προσωπικότητα που έχει αναπτύξει μέσα της, συνήθως ύστερα από μακροχρόνια καταπίεση, τεράστια δυναμικά επιθετικότητα. Βρίσκεται λοιπόν κάτω από μια άφορητη πίεση αισθημάτων πικρίας και μίσους, χωρίς να είναι σε θέση να αντιδράσει εξωτερικεύοντάς τα. Για τους πιδ ποικίλους λόγους, δεν έχει κατορθώσει να παροχετεύσει τα αισθήματα αυτά: είτε επειδή μένουν άγνωστα σ' αυτόν είτε επειδή ο ανερχόμενος πολιτισμός προωθεί την ήμερότητα των ήθων. Στον άνθρωπο λοιπόν που βρίσκεται σε μια τέτοια κατάσταση δεν απομένει: άλλη διέξοδος παρά να στρέψει τις τάσεις επιθετικότητας έναντιον του ίδιου του εαυτού του. Ο Φρόντντ είχε δίκιο όταν υπεστήριζε ότι μ' αυτόν τον τρόπο κάθε αυτοκτονία είναι κατά θάθος ένας παραμποδοσιμένος φόνος και ότι μαζί με το ίδιο το πρόσωπο πλήττονται και οι πιδ κοντινοί συγγενείς (ο "Αντλερ το όνόμασε «ή εκδίκηση» του αυτόχειρα). Κατά τη διαδικασία της μεταστροφής της επιθετικότητας πάνω στο ίδιο το εγώ, συναντούμε συχνά την προσπάθεια να στραφεί ή αυτοεπίθεση έναντιον μερών του σώματος, που χρησιμεύουν τότε ως υποκατάστατα του όλου προσώπου (ψυχοσωματικές ασθένειες, άτυχήματα, αλκοολισμός, πάθος): όταν οι μηχανισμοί αυτοί για την συγκράτηση της έκφρασεως της έσωτερικής διαπάλης δεν λειτουργήσουν, την τάση αυτοκαταστροφής θ' ακολουθήσει: ο αυτοφαρισμός.

3. ΦΑΝΤΑΣΙΩΣΕΙΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Ο αυτόχειρας είναι ένας άνθρωπος ο οποίος όλο και λιγότερο προσανατολίζεται μέσα στην πραγματικότητα κι ο οποίος συγχρόνως δεν είναι σε θέση να συμβιβασθεί μ' αυτήν· ακόμα περισσότερο, αισθάνεται τη διάθεση να ξεφεύγει με την φαντασία του σ' ένα κόσμο ονειροπολήματος. Έτσι δημιουργείται, σαν απάντηση στο

(*) Συνέχεια εκ της σελ. 227 του ύπ' αριθ. 17-18 τεύχους.

Ο ΚΛΗΡΙΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ(*)

Του Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη
Ἱεροκήρυκος

3. Μὴ «νεόφυτον»! Ἄλλη οὐσιαστικὴ ἀπαγόρευσις τοῦ πανευφήμου Ἀποστόλου. Πρέπει νὰ εἶχε ὑπ' ὄψιν του κάποιον ἐπεισόδιον σὲ τοπικὴ Ἐκκλησία μὲ νεοβαπτισθέντα, ὁ ὁποῖος χειροτονήθηκε γρήγορα. Προβιβάσθηκε μάλιστα σ' ἀνώτερο βαθμό. Ἀλλὰ δὲν φάνηκε ἄξιός τῆς ἀποστολῆς του. Γιατί, τὸν κυρίευσεν θανάσιμη ἐπαρσις καὶ ἀλαζονεία. Τοῦτο δὲ τὸ περιστατικὸν ἔκανε τὸν Ἀπόστολον νὰ διατάξῃ τὸν μαθητὴν του, ὥστε νὰ μὴ χειροτονῇ γρήγορα, νὰ μὴ προβιβάξῃ ἀβασάνιστα «νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφώθῃς εἰς κρίμα ἐμπέση τοῦ διαβόλου»¹⁶.

Σήμερα, πού ἐπικρατεῖ ὁ νηπιοβαπτισμός, θάλλεγε κανεῖς, πῶς ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἰσχύει πιά. Ἄμμεσα, ναί. Ἐμμεσα ὅμως, ὄχι. Γιατί, ὑπῆρξαν περιπτώσεις νεαρῶν, πού χειροτονήθηκαν βιαστικά, μάλιστα σὰν ἄγαμοι, καὶ ἀπέτυχαν!... Τὸ ἴδιο θὰ λέγαμε καὶ γι' αὐτοὺς πού προήχθησαν εὐκαιρικά, παρὰ τὴν ἀποστολικὴν αὕτην διάταξιν, χωρὶς νᾶχουν τὴν ἀπαιτούμενη διοικητικὴν ἐμπειρίαν καὶ προὔπηρεσίαν, μὲ ἀποτελεσματικὸν τὸ ἴδιο, ἂν μὴ καὶ χειρότερον, κατὰ τὸν νοῦν τοῦ Ἀποστόλου.

β) Ἐφόδια - προσόντα ἡθικά:

1. Πιστός. Δηλ. θερμὸς καὶ φλογερός, ἀλύγιστος καὶ ἀκλόνητος, στὰ θέματα τῆς Πίστεως πρέπει νᾶναι ὁ Κληρικός, καὶ ὄχι χλιαρός, ὀλιγόπιστος, ἀδιάφορος ἢ καὶ — τὰ χειρότερον — ἀσυνείδητος καὶ ἄπιστος!... Ἄν συμβαίῃ σ' αὐτὸν κάτι ἀπ' ὅλα αὐτά, πῶς τότε θὰ γίνεταί, συνέχεια, καὶ γιὰ ὅλους «τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει»; Πῶς θὰ ἐπιδρᾷ εὐεργετικὰ σ' ὅλους, ἂν δὲν καίη μέσα του, σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του, «ἀγάπῃ ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου»;¹⁸.

Γι' αὐτὸ ὁ μακάριος Ἀπόστολος συνιστᾷ τό: «Γύμναζε σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν», «ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας»¹⁹. «Μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης»²⁰, χωρὶς παρεκλίσεις καὶ ἀβαρίες, δίχως συμβιβασμοὺς σὲ θέματα

Πίστεως. «Σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστῆσαι τῷ Θεῷ ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας»²¹.

Ἔλα τ' ἀνωτέρω ἀποστολικὰ λόγια ἀποτελοῦν τόσο γιὰ τὸν Πρεσβύτερον, ὅσο καὶ γιὰ τὸν Ἐπίσκοπον, πρωταρχικὸν καὶ ἀπαραβάτο καθῆκον, τὸ ὁποῖον καθένας τους ἔμπορεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ μόνον ὅταν διαθέτῃ ὑγιὲς φρόνημα καὶ βίωμα, ἀκλόνητην τὴν ὀρθόδοξον «πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν». Καὶ διαρκῶς μνημονεύει καὶ ἐνθυμεῖται τὸν «Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν». Τοῦ ὁποῖου καὶ προσπαθεῖ παντοῦ καὶ πάντοτε νὰ γίνεταί (εὐδωδία), «ἐπιστολῇ γνωσκομένη καὶ ἀναγνωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων»²², καὶ «πιστὸς ἄχρι θανάτου»²³.

2. Ἐνάρετος. Σ' αὕτην τὴν λέξιν περιλαμβάνεται ὀλόκληρος ὁ θησαυρός, πού πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀδαπάνητος, νὰ καταπλουτίξῃ συνέχεια, καὶ νὰ καταστολιξῇ τὸν κάθε Ἱερωμένο, ὥστε νᾶναι ὑπόδειγμα σ' ὅλους: στὰ λόγια του, στὴν ἀξιοπρέπεια, στὴν ἀπλότητα, στὴν ἀνεξικακία, στὴ μακροθυμία καὶ στὴν πραότητα. Ὁ Χριστὸς τὸν θέλει «φῶς τοῦ κόσμου», ὥστε νὰ καταλάμπῃ παντοῦ μὲ τὸ φωτεινὸ παράδειγμα καὶ τὴν θεοτίμητην ἀρετὴν του. Πρέπει νᾶναι ἀπόλις ἐπάνω ὄρους κειμένη»²⁵. Γιὰ νὰ φαίνεται ἀπὸ παντοῦ. Καὶ νὰ θαυμάζεται ἀπ' ὅλους.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς καὶ ὁ Παῦλος ἐπισημαίνει. Καὶ ζητεῖ. Καὶ τὸ ἀναλύει αὐτὸ σ' ἕνα πλῆθος ἀπὸ ὠραῖες λέξεις καὶ εἰκόνες. Δηλαδή θέλει τὸν Ἱερωμένο νᾶναι πελώρια, φωτεινὴ καὶ ἡθικὴ, προσωπικότητα. Νὰ διαθέτῃ σοβαρότητα καὶ σεμνότητα, δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη ψυχῆς, πραότητα καὶ καρτερικότητα, ἀνωτερότητα σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς του. Τὸν θέλει νᾶναι νηφάλιος, ἡμερος, ἡπιος, ἀόργητος, ἐπιεικής, συγκαταβατικὸς, ἀνεξίκακος, ἀμνησίκακος, ἄμαχος. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ παρουσιάζεται αὐθάδης καὶ ὑβριστής· μήτε ὀργίλος καὶ πλήκτης, πού, μὲ λόγια πικρὰ ἢ καὶ μὲ τὰ χέρια του, θὰ πλήττῃ συναδέλφους του, κληρικούς ἢ λαϊκούς.

(Συνεχίζεται)

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 228 τοῦ ὑπ' ἀρ. 17-18 τεύχους.

16. Α' Τιμ. β' 6.

17. Α' Τιμ. ε' 12.

18. Α' Τιμ. α' 5, Β' Τιμ. γ' 22.

19. Α' Τιμ. δ' 6-7.

20. Β' Τιμ. δ' 14.

21. Β' Τιμ. β' 15-16.

22. Α' Τιμ. α' 19.

23. Β' Κορ. β' 15, γ' 3, Β' Τιμοθ. β' 8.

24. Ἀποκ. β' 10.

25. Ματθ. ε' 14-15.

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΧΙΛΙΑΣΤΕΣ (*)

Του Πρεσβυτέρου
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Ο χιλιαστής πιστεύει πώς η εταιρία είναι ο μοναδικός «άγωγος του Ίεχωβά», μέσω του οποίου διοχετεύεται ή «πνευματική τροφή» και μάλιστα «από τη Γραφή»! Αν δεν απαλλαγεί από αυτή την εξάρτηση δεν μπορεί να σκεφθεί ελεύθερα, με δάσι την αγία Γραφή κανένα Γραφικό επιχείρημα δεν είναι ικανό να «ιδρώση το αυτί του», γιατί ή σκέψη του τρέχει στην εταιρία «Σκοπιά» και προσπαθεί πάντοτε να θυμηθεί τις ερμηνείες της στα διάφορα Γραφικά κείμενα στα οποία εμείς αναφερόμαστε.

Και αν κατορθώσουμε να τον φέρουμε σε δύσκολη θέση, πάλι δεν καταφέρνουμε πολλά πράγματα· γιατί ή εταιρία τον έχει διδάξει: αν τα επιχειρήματα του αντίπαλου αρχίζουν να σου φαίνονται λογικά, τότε να ξέρεις πώς σου παίζει παιχνίδι: ο ίδιος ο Διάβολος για να σε ρίξει! Σ' αυτές τις περιπτώσεις κλείσε τ' αυτιά σου, σφράγισέ τα, μην ακούς, μην παρακολουθείς, είναι: ο ίδιος ο πονηρός που επιχειρεί την πτώση σου!

Πώς θα μπορούσαμε να απαλλάξουμε τον αδελφό μας από την ψυχολογική τυραννία του Μπρουκλιν; Πρέπει να αναφερθούμε σε εσωτερικά προβλήματα της οργάνωσης, που στις ημέρες μας συγχρονίζονται τους χιλιαστές σε παγκόσμια κλίμακα και αναφέρονται στο βασικό θέμα: Η «εγκαθιδρυμένη βασιλεία του 1914» και ή εκπροσώπησή της από την εταιρία «Σκοπιά» είναι οντως ή εταιρία «Σκοπιά» ο λεγόμενος «πιστός και φρόνιμος δούλος» ή μήπως είναι «δούλος πονηρός»;

Τό ότι ή οργάνωση των χιλιαστών συγχρονίζεται με εσωτερικές διαμάχες αποδεικνύει και τό «Βιβλίο Έτους των μαρτύρων του Ίεχωβά 1983», που κυκλοφόρησε πρόσφατα. Με την έκδοσή αυτή ή οργάνωση αναγκάστηκε να απολογηθεί σχετικά με «πολύ λεπτά» θέματα, όπως τό διαζύγιο του Ρώσσελ, ή ιστορία της «μέδουσας», σύμφωνα με την οποία ο Κάρολος Ρώσσελ είπε, αναφερόμενος στις σχέσεις του με τή δεσποινίδα Μπόλ: «Είμαι σαν τή μέδουσα. Πλέω εδώ και εκεί. Αγγίζω τή μία και τήν άλλη, και όταν ανταποκρίνεται τήν παίρνω και όταν όχι: πλέω σε άλλες» (Βιβλίο του Έτους 1983, σ. 70).

Γιά να αναγκασθώ να απολογηθώ ή εταιρία κάτι ασφαλώς συμβαίνει και μάλιστα πολύ σοβαρό· δεν έχει άλλη ερμηνεία. Γενικά τό βιβλίο αυτό είναι καθαρή νοθεία της ίδιας της ιστορίας της οργάνωσης των «μαρτύρων του Ίεχωβά». Η δοκιμή του προσφορά στον αντιχιλιαστικό μας αγώνα δρίσκεται: στο ότι ή ίδια ή εταιρία αναμοχλεύει τό παρελθόν της· δεν μπορεί πια να μάς κατηγορήσει πώς τό κάνουμε εμείς αθαιρέτα· δεν μπο-

ρεί να πη πώς τό παρελθόν της δεν τήν εκπράζει πλέον!

—Ο Χριστός «ήλθε» τό 1914, ή δεύτερα παρουσία «έγινε τότε» και ή «βασιλεία Του εγκαθιδρύθηκε στους ουρανούς», έτσι δε λέει ή εταιρία «Σκοπιά»; ρώτησα πρόσφατα χιλιαστικό στέλεχος.

—Ναί, έτσι είναι, μου απάντησε, τό λέει ή Γραφή, δες τό «σημεία» στο κδ' κεφάλαιο του Ματθαίου· όλα έρχισαν τό 1914, άρα ο Χριστός ήταν «παρών»!

—Δε λέει ακόμη ή εταιρία «Σκοπιά» πώς τό 1917-1918 ο «Ίεχωβά» «ήλθε στο γάο του, δηλαδή στην οργάνωση μαζί με τον Χριστό και τήν εκθάρισε»;

—Ναί, κοσκίνησε τον «πονηρό δούλο», απάντησε ο χιλιαστής.

—Μήπως ξέρεις ποιές διδασκαλίες κήρυττε ο «πονηρός δούλος», ώστε να θρεθώ στην ανάγκη να τον ξεσκονίσω ο «Ίεχωβά», να τον πετάξω έξω από τήν «Οργάνωσή Του»; ρώτησα.

—Γιατί σκαλίζεις αυτά τό πράγματα, αυτά είναι παλιά, τί μάς ενδιαφέρουν τώρα, μ' έκοψε εκείνος αποφασισμένος να σταματήσει τή συζήτηση που γινόταν επικίνδυνη για τήν εταιρία.

Τότε πήρα στα χέρια μου τό «Βιβλίο του Έτους 1983» και διάβασα για κείνη τήν εποχή, πώς ο λεγόμενος «πονηρός δούλος» αποδείχθηκε «πονηρός», επειδή πίστευε «ότι όλη ή αλήθεια που θεώρησε ο Θεός κατάλληλο να αποκαλύψει στο γάο του είχε παρουσιασθεί μέσω του Ρώσσελ». Με άλλα λόγια ή τάξη του «πονηρού δούλου» πίστευε πώς ο λεγόμενος «πιστός και φρόνιμος δούλος» ήταν ένας άνθρωπος, ο Κάρολος Ρώσσελ. Η άποψη λοιπόν αυτή θεωρήθηκε διαβολική και γι' αυτό τό λόγο ο «Ίεχωβά» έκανε τότε τό απαραίτητο «ξεσκόνισμα»: χαρακτήρισε τους ανθρώπους αυτούς τάξη του «πονηρού δούλου» και τους πέταξε έξω από τήν οργάνωση.

—Μήπως ξέρετε ποιό ήταν εκείνο που πίστευαν πώς ο Ρώσσελ προσωπικά ήταν τό «κανάλι του Ίεχωβά», δηλαδή ο «πιστός και φρόνιμος δούλος»;

—Τί μάς ενδιαφέρουν αυτά τό πράγματα τώρα, τί τό ξεσκαλίζεις όλα αυτά, επέμεινε ο συνομιλητής μου.

—Αν αποδειχθώ πώς όχι: εκείνο που έφυγαν, αλλά εκείνο που έμειναν μέσα στην εταιρία διακήρυτταν πώς ο Ρώσσελ προσωπικά ήταν ο «πιστός και φρόνιμος δούλος», τότε δεν πρέπει να συμπεράνουμε πώς στην πραγματικότητα ή νέα ήγεσία της «Σκοπιάς» (ο Ρόδερφορντ και όχι: οί αντίπαλοί του!) ήταν ο «πονηρός δούλος»; Και για να μη σου μείνη καμιά άμφιβολία γι'

(*) Συνέχεια έκ της σελ. 231 του ύπ' αριθ. 17-18 τεύχους.

αυτό το θέμα, φέρε μου το βιβλίο της εταιρίας με τίτλο «Ἡ κηθάρα τοῦ Θεοῦ» ἐκεῖ θὰ δῆς γραμμένο πὼς πράγματι ὁ Ρόδερφορντ πίστευε ὅτι ὁ Ρώσσελ προσωπικὰ ἦταν ὁ «πιστὸς καὶ φρόνιμος δούλος», αὐτὸς τουλάχιστον διακήρυττε δημόσια ὄχι μόνο τὸ 1917 ἀλλὰ καὶ πολὺ μεταγενέστερα (δὲς σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτὸ «Οἱ χιλιαστές μᾶς γράφουν...», σελ. 346).

—Δὲν τὸ ἀναγνωρίζω αὐτὸ τὸ βιβλίο, εἶναι παλαιό, δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τὰ παλαιά, ὑπάρχει νέο φῶς! κατέληξε ὁ συνομιλητής μου.

—Ναί, ἀλλὰ ἡ εταιρία «Σκοπιά» τὸ ἀναγνωρίζει ἀκόμη καὶ σήμερα! στὸ «Βιβλίο τοῦ Ἔτους 1983» ἀναφέρει πὼς τὸ βιβλίο αὐτὸ «ἦταν πραγματικὰ μιὰ εὐλογία, μιὰ ἀπάντησι στὶς προσευχὲς» τῶν «μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά» καὶ «συμπαροῦσε τὸ σκοπὸ τοῦ Ἰεχωβά» μὴπως δὲν εἶναι ἔτσι; μὴπως πλανᾶται ἡ εταιρία «Σκοπιά» σήμερα, τὸ 1983; Δὲν τρέχω ἐγὼ νὰ τὸ βρῶ στὰ παλαισιπολεῖα, ἡ εταιρία «Σκοπιά» τὸ κάνει!

Μὲ αὐτὸ τὸ παράδειγμα κάνομε κατανοητὸ αὐτὸ ποὺ ἀναφέραμε πρὸς πάνω: σὺν πρῶτος στόχος μᾶς τίθεται ἡ προσφορὰ βοηθείας, προκειμένου νὰ ξαναρχίσῃ ὁ ἀδελφός μᾶς νὰ σκέπτεται προσωπικὰ καὶ νὰ κρίνῃ ἐλεύθερα. Τὰ ἐπιχειρήματα ποὺ παραθέτομε στὰ βιβλία «Ἡ Σκοπιά: Ζωηρότερο φῶς ἢ πυκνότερο σκότος;», «Οἱ χιλιαστές μᾶς γράφουν...», «100 χρόνια ἀπάτης» καὶ σὲ ἄλλο ὕλικό (ὅπως π.χ. 15 ἀντιχιλιαστικὲς κασέττες), ἰδιαίτερα σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὰ κλισεὶ ἀπὸ παλαιότερες ἐκ-

δόσεις τῆς «Σκοπιάς» εἶναι πολὺ χρήσιμα. Μάλιστα τώρα, μὲ τὴν κυκλοφορία τοῦ «Βιβλίου Ἔτους 1983 τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά», στὸ ὁποῖο δημοσιεύεται νοθευμένη ἡ ἱστορία τῆς χιλιαστικῆς ὁργανώσεως, ἡ συγκριτικὴ μελέτη τῶν ἀντιχιλιαστικῶν μᾶς βιβλίων, σὲ ἀντιπαραβολὴ μὲ τὸ «Βιβλίο Ἔτους» προσφέρει πολὺτιμο καὶ ἐπίκαιρο ὕλικό γιὰ δημιουργικὴ δουλειά.

β) Οἰκοδομὴ στὴν Ὁρθόδοξο πίστι. Ὅταν κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ χιλιαστοῦ στὴν εταιρία «Σκοπιά», τότε μπορεῖ νὰ ἀρχίσῃ ἡ προσπάθεια ἀγιογραφικῆς ἀντικρούσεως τῶν ἐπὶ μέρους κκοδοξίων τοῦ Μπρουκλιν καί, τέλος, ἡ ἀγιογραφικὴ κατοχύρωσι τῆς ὀρθόδοξου διδασκαλίας. Γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ ὁ ἐρίγτης τοῦ ποιμαντικῆς ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μᾶς θὰ βρῇ πλούσιο ὕλικό στὸ βιβλίο «Οἱ χιλιαστές μᾶς γράφουν» καὶ στὸ «Ἐφῶδιον Ὁρθοδοξίας», τὸ ὁποῖο κυκλοφόρησε πρόσφατα ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴ Διακονία σὲ τρίτη ἐκδοσί.

γ) Ἐπανένταξι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν τὸ ἔργο τῆς κατηχήσεως τελειώσῃ, ἡ ἀποστολὴ τοῦ ποιμενος δὲν ἔληξε.

«Ἀκόμη εἶναι ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῇ κατάλληλο περιβάλλον, ἱκανὸ νὰ προσφέρῃ κατανόησι καὶ ζεστασιά, πράγμα ποὺ προϋποθέτει μερικὲς βασικὲς γνώσεις γιὰ τὴν ἰδιαίτερον ψυχολογικὴν κατάστασι τῶν πλανημένων ἀδελφῶν. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ θὰ δημιουργηθῇ ἡ ἀπαραίτητη γέφυρα γιὰ τὴν πλήρη ἐπανένταξι στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας» (Οἱ χιλιαστές μᾶς γράφουν, σελ. 374).

Ο ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὴν σελίδα 243)

ἀδάστακτο τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς, ἀρχικὰ ἡ παράστασι ὅτι εἶναι κανεὶς νεκρός, ἀργότερα ἡ ἐπιθυμία νὰ δώσει στὸν ἑαυτό του τὸν θάνατο καὶ τελικὰ —αὐτὸ εἶναι τὸ πρὸ ἐπικίνδυνο στάδιο— ἡ ἔντονη ἀπασχόλησι τῆς σκέψεως μὲ τὸ ἐρώτημα, μὲ τί τρόπο θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ αὐτοκτονήσῃ. Ὅσο περισσότερο ὀδεύει κανεὶς στὸν κόσμον αὐτὸ τῆς φαντασίας, τόσο πρὸς ἀφόρητη γίνεσθαι —μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς ἀντιθέσεως— ἡ πραγματικότης. Στὸ τέλος, οἱ ἀρχικὰ κατὰ παραγγελίαν φαντασιώσεις γίνονται αὐτοδύναμες καὶ σύρουν τὸ θῆμα πρὸς τὴν πραγμάτωσι τῆς αὐτοκτονίας. Αὐτὴ ἡ (προοδευτικὴ) κυριάρχηση τοῦ θανάτου πάνω σ' ἓνα ζωντανὸ ἄνθρωπο, χωρὶς κανὲν νὰ ὑπάρχει σωματικὴ ἀσθένεια, εἶναι ἓνα ἀνησυχητικὸ φαινόμενο. Τόσο ἀνησυχητικὸ, ὅσο καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ συνάνθρωποι κάνομε τὸ πᾶν γιὰ νὰ μὴ παραδεχθοῦν αὐτὴ τὴν ἐπικίνδυνον ἐξέλιξι.

II. Οἱ ἰδιοτυπίες ποὺ παρουσιάζει τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο στοὺς νέους.

Εἶναι φανερό ὅτι τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο ἀποτελεῖ τὸν κοινὸ παρονομαστὴ τῆς ὀποιασδήποτε διαθε-

σεως αὐτοκτονίας. Ἐξῆλλου ὁμως ἀπὸ περίπτωσι σὲ περίπτωσι καὶ ἀπὸ ἑμάδα σὲ ἑμάδα ἐμφανίζονται στοὺς μελλοντικοὺς αὐτόχειρες εἰδικὲς ἀποχρώσεις τοῦ προαυτοχειριακοῦ συνδρόμου. Ἐνας παράγων, ἀπ' τὸν ὁποῖο ἐξαρτᾶται ἡ ἐκάστοτε ἀπόχρωσι, παραμένει ἡ ἡλικία.

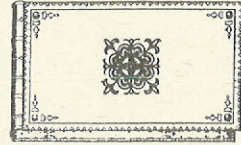
1. ΑΙΤΙΑ: ΑΠΟΤΥΧΗΜΕΝΗ ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Στοὺς νέους τὸ προαυτοκτονικὸ σύνδρομο ἀνάγεται, στὴν συντριπτικὴ πλειονότης ὄλων σχεδὸν τῶν περιπτώσεων, σὲ μιὰ ἀποτυχημένη ψυχικὴ ἀνάπτυξι, ποὺ ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς στὴν παιδικὴ ἡλικία. Θὰ πρέπει ἴσως νὰ θέσει κανεὶς τὴν ἐξῆς ἀναλογία: Ὅσο βαρύτερη εἶναι ἡ δλάβη στὴν ἡλικία αὐτὴ, τόσο περισσότερο περιορισμένη εἶναι ἡ ἱκανότης γιὰ τὴ ζωὴ καί, κατὰ συνέπεια, τόσο νωρίτερα φθάνει ἡ ὥρα τῆς αὐτοκτονίας. Σ' αὐτὴ τὴν συνάρτησι μᾶς ἔρχονται στὸ νοῦ οἱ σημαντικότεροι σταθμοὶ τῆς παιδικῆς ἀναπτύξεως καὶ μάλιστα λαμβάνοντας ὑπόψη τὰ τρία ἐκεῖνα ἀντίθετα ζεύγη, τὰ ὁποῖα ὕστερα ἀπὸ ἔρευνα ὁ Ἔρικσον καθόρισε ὡς ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν παιδικὴ ἡλικία:

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΤΑ ΝΕΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

(Ο Θεός είναι Πατέρας, Με οδηγό την Αλήθεια, Ζωή μέσα στον Κόσμο)

Η ανάθεωρηση και ανασύνταξη των βοηθημάτων, για τα Κατηχητικά Σχολεία, ήταν μια ανάγκη που ή κάλυψή της ταλάνιζε συνειδησιακά, χρόνια τώρα, τους άμεσους και μη στο χώρο της χριστιανικής διακονίας της νεότητας.

Όση αριότητα και έγκυρότητα και αν είχαν (και είχαν) τα προηγούμενα βοηθήματα (εκδόθηκαν το 1960) δέν ήταν δυνατό να επαρκέσουν στις σύγχρονες, σκληρές παιδευτικές και κατηχητικές απαιτήσεις.

Για τούτο αποτελεί ιστορικής προσφοράς γεγονός η σύνταξη, δοκιμή, εκτύπωση και κυκλοφόρηση των νέων κατηχητικών βοηθημάτων της Έκκλησίας τις μέρες αυτές.

Απερίφραστα και δίχως καμιά τσιγκουνιά άνήκει ο έπαινος σ' όλους εκείνους που με οποιοδήποτε τρόπο συνέβαλαν στο θεάρεστο αυτό έργο. Είναι ένας μόχθος και μια αγρύπνια, που φανερώνουν την υπευθυνότητα, την πλούσια γνώση και την αγάπη αυτών που εργάστηκαν για να υλοποιηθεί τούτο το όνειρο και ο ιερός πόθος της Έκκλησίας.

Έγγύηση για την επιτυχία της προσπάθειας αυτής, ασφαλέστατα, ήταν το Έποπτικό Συμβούλιο Διευθύνσεως Νεότητος, που με πρόεδρο τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο κ. Σεραφείμ συναποτελούσαν οι Έπίσκοποι Βρεσθίνης κ. Δημήτριος, Άρχελώου κ. Εύθύμιος, ο Πρωτοσύγκελλος Άρχιμ. κ. Μάξιμος Ξύδας, ο Άρχιμ. κ. Παντ. Ρίζος, ο Άρχιμ. Τιμόθεος Κιλίφης, ο Πρωτ. κ. Ηλίας Μπαρμπούτης, ο Καθηγητής κ. Χρήστος Γιανναράς και ο κ. Γεώργιος Μαυρομάτης, ως Γραμματείς.

Όστόσο μέσα στη συλλογική αυτή εργασία του έργου το βάρος της

σύνταξης και τη μέριμνα της έγκαιρης κυκλοφόρησης κράτησε σταθερά ο Έπίσκοπος Άρχελώου κ. Εύθύμιος.

Άλλά αξιόλογο χαρακτηριστικό της όλης αυτής μαρμαθόνιας προσπάθειας υπήρξε και η έκδοση των βιβλίων από την Άποστολική Διακονία. Σε χρόνο πράγματι ρεκόρ και με την αγρυπνη φροντίδα του Γραφείου Έκδόσεων και του προσωπικού του Τυπογραφείου και Βιβλιοδετείου της Άπ. Διακονίας, βρίσκονται ήδη στα χέρια των φορέων τα βιβλία που θα τα χρησιμοποιήσουν στο κατηχητικό έτος 1983-84.

Τα βοηθήματα αυτά, ανάμεσα στις δημιουργικές καινοτομίες που εισάγουν είναι και το κάλεσμα των παιδιών, πέρα από την καλλιέργεια, τη γνώση και την προσέγγιση της όρ-

θόδοξης πίστης, να διώσουν με τη ζωή τους στο χώρο της Έκκλησίας, την Αλήθεια του Χριστού.

Γι' αυτό έχει δοθεί μεγάλη προσοχή, ώστε τα μαθήματα να είναι προσαρμοσμένα σ' αυτό το ιδεώδες και πέρα από την πληροφόρηση και μύηση, το παιδί να αποκτά εμπειρίες από τη γνωριμία του με τη λειτουργική ζωή της Έκκλησίας.

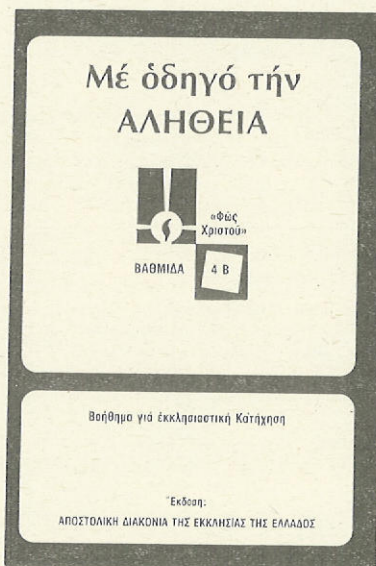
Έξάλλου το άνοιγμα των παιδιών προς τους άλλους και η επίμονη γνωριμία τους με το Θεό - Πατέρα και όχι με το Θεό - «παπαπούλα» είναι μια σωστή, ορθόδοξη αντίληψη, που όχι μόνο ανταποκρίνεται στην ευαγγελική έντολή της Αγάπης, αλλά και στην ψυχολογία των παιδιών. Έτσι μόνο καταλαβαίνουν τα παιδιά, έμβαθύνουν, συμμετέχουν και οικοδομούνται.

Τέλος, τα κεφάλαια για την Ορθοδοξία και τη Ρωμοσύνη ολοκληρώνουν τα βοηθήματα αυτά και τα καθιστούν εύχρηστα εργαλεία όχι μόνο για τους κατηχητές, αλλά και για τον καθένα μας, που επιθυμεί να έχει μια συγκεκριμένη, μεθοδική και επαγωγική αντίληψη του κοινωνικού, πνευματικού, ιστορικού και λειτουργικού χαρακτήρα της Πίστης μας.

Δέν θα πρέπει να παραλείψουμε εδώ ότι εκτός από την άφρονη, αίσθητική παρουσίαση των βιβλίων και η χρησιμοποίηση της δημοτικής και της έποπτικής μεθόδου κατηχήσης, είναι πρόσθετοι λόγοι για να συγχαρούμε όλους τους προαναφερθέντες παράγοντες και ξεχωριστά τον Θεοφ. Έπίσκοπο Άρχελώου κ. Εύθύμιο που φέρνει την ευθύνη της ιστορικής προσπάθειας και να εύχηθούμε για την τόσο απαραίτητη συνέχιση του έργου.

Φς.

247

ΜΙΑ ΕΠΑΙΝΕΤΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

Με σκοπό τη συμπαράσταση σε γονείς και θύματα ολοκληρωτικής μορφής παραθρησκευτικών Οργανώσεων (έταιριών) που μαστιάζουν και την ελληνική νεότητα εδώ και 15 χρόνια, την ενημέρωση του κοινού και των αρμοδίων Αρχών, τη διεθνή συνεργασία για τη νομική αντιμετώπιση συγκεκριμένων περιπτώσεων και την επανένταξη των θυμάτων στο κοινωνικό σύνολο, δημιουργήθηκε πρόσφατα, υπό την αιγίδα της Έκκλησίας μας, ένας έπισημος νομικός φορέας, η «Πανελλήνιος Ένωσις Γονέων δια την προστασίαν της οικογενείας και του ατόμου» (Ίω. Γενναδίου 14, Αθήνα, τηλ. 7238.169).

Όπως τονίζεται σε ανακοίνωση της Ένώσεως (23.9.83) «έναν ακόμη βασικός στόχος της ένωσης είναι η αντιμετώπιση του φαινομένου της υποτροπής, προσφέροντας στους νέους τις δυνατότητες της δικής μας παραδόσεως και πολιτισμού, ο οποίος στο κάτω κάτω μάς απήλλαξε από την μοιρολατρεία και αθλιότητα άλλων, ανατολικής προελεύσεως, ιδεολογιών.

»Η Ένωση επί πλέον δημιουργεί ειδικό συμβουλευτικό σταθμό, με τον όποιο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν στο τηλέφωνο 6596.665 κάθε Δευτέρα 6-8 μ.μ.

»Είναί, λοιπόν, καιρός όλοι οι γονείς που έχουν πρόβλημα και οποιοσδήποτε πανά για τὰ θέματα αυτά, να ξεπεράσουν κάθε φοβία, κοινωνική σκοπιμότητα και ταλάντευση, για να προχωρήσουν σε άγώνα με συνέπεια και θάρρος.

»Η Ένωση ελπίζει ότι θα βρει πλήρη συμπαράσταση και από τους αρμοδίους φορείς της ελληνικής πολιτείας, όπως γίνεται σε όλες τις πολιτισμένες χώρες της Δύσεως και καλεί τους γονείς-θύματα σε συνεργασία».

Η ΕΜΦΑΝΙΣΗ ΚΛΗΡΙΚΩΝ ΣΕ
ΡΑΔΙΟΘΗΛΕΟΠΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Κανένας κληρικός δεν θα εμφανίζεται στο έξήχ στην Τηλεόραση ή το Ραδιόφωνο χωρίς έγγραφη άδεια. Αύτη την απόφαση έλαβε η Δ.Ι. Σύνοδος σε πρόσφατη συνεδρίασή της, προκειμένου οι εμφανιζόμενοι στα μέσα ενημερώσεως, να εκπροσωπούν υπευθύνως την Έκκλησία.

ΨΗΦΙΣΜΑ ΙΕΡΑΤΙΚΟΥ
ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

Μακροσκελές ψήφισμα εξέδωσαν οι Ιερείς της Ί. Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσβών και Έφοδαίς μετά τη λήξη του ΙΔ' Γενικού Ιερατικού Συνεδρίου, αφού άκουσαν ενδιαφέρουσες εισηγήσεις επί εκκλησιαστικών και κοινωνικών θεμάτων και συζήτησαν επ' αυτών.

Στο ψήφισμα γίνεται λόγος για την έντονη προπαγάνδα την οποία άσκει η λεγόμενη Έκκλησία των Σκοπίων για άφελληνισμό των μεταναστών μας στον Καναδά και την Αυστραλία και για το δράμα των 400.000 Βορειοηπειρωτών Έλλήνων εκφράζεται η χαρά και η συγκίνηση των Ιερέων για την αποδοκιμασία

από το λαό του πολιτικού γάμου καταδικάζονται τὰ λεγόμενα «τυχηρά» των Ιερέων και εκφράζεται η έπιθυμία να καταργηθούν σ' όλη την Ελλάδα, όπως έγινε στην περιφέρεια Φλωρίνης' αποδοκιμάζονται ώρισμένοι εκπαιδευτικοί που διδάσκουν στα Σχολεία αντιχριστιανικές και ύλιστικές θεωρίες' προειδοποιούν ότι θα άγωνισθούν για τη ματαίωση ίδρύσεως γυμναστικού Κέντρου στη λίμνη των Πρεσπών' ζητείται η λήψη μέτρων κατά της προσηλυτιστικής δράσεως των χιλιαστών και δηλώνεται από τους Ιερείς, ότι συμπαρίστανται στους άγώνες του Μητροπολίτου των.

ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΕΣ ΤΟΥ Ι.Σ.Κ.Ε.

Όσοι έπιθυμούν να θέσουν ύποψηφιότητα για τις άρχαιρεςίες του έπομένου μηνός, καλούνται με ανακοίνωση του Ι.Σ.Κ.Ε. να ύποβάλουν σχετική αίτηση μέχρι 20ης Οκτωβρίου 1983, για την κατά τη διάταξη του άρθρου 25 παρ. 4 του καταστατικού του Συνδέσμου ανακήρυξή τους. Προϋπόθεση συμμετοχής στις άρχαιρεςίες είναι η ταμειακή ενημέρωση των μελών.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Η. ΛΕΚΚΟΣ

—Τζιότα Έλευθερία, Πρεσβυτ., Β)4, έτη ύπηρεσίας 13, σύνταξη 10.000, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 169.468.

—Βόλτσου Άγάπη, Πρεσβ., Δ)7, έτη ύπηρεσίας 17, σύνταξη 10.000, εφάπαξ 139.128.

—Βλαχόπουλος Στέργιος, Ίερεύς, Α)2, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 39.804, οίκ. επίδ. 2.724, εφάπαξ 465.759.

—Μαρκιοπούλου Παν., πρεσβυτ., Β)4, έτη ύπηρεσίας 24, σύνταξη 10.000, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 373.379.

—Παπασωτηρίου Άμαλία, πρεσβυτ., Α)2, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 19.902, εφάπαξ 689.250.

—Άνδρέου Άχιλλεύς, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 497.690.

—Έμμανουηλίδης Μιχαήλ, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 30, σύνταξη 17.899, οίκ. επίδ. 1816, εφάπαξ 426.230.

—Κουκουριτάκης Άγαθ., Ίερεύς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 24.062, εφάπαξ 448.693.

—Παπαλεξίου Γαβριήλ, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 26, σύνταξη 13.180, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 337.914.

—Κάφας Παναγιώτης, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 483.069.

—Άλιπράντης Σπυρ., Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, εφάπαξ 465.889.

—Καυμάκης Βασ., Ίερεύς, Α)2, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 39.804, εφάπαξ 654.338.

—Γοργόλης Γεώργιος, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 490.499.

—Πάνος Κων)νος, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, εφάπαξ 486.727.

—Νίκας Νικόλαος, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 25, σύνταξη 12.204, εφάπαξ 325.743.

—Βακάλης Μιχ., Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 25.570, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 490.499.

—Μάγκος Γρηγόριος, Ίερεύς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 34, σύνταξη 24.035, οίκ. επίδ. 2.724, εφάπαξ 481.385.

—Ζερβός Έμμανουήλ, Ίερεύς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 24.062, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 479.977.